Массо а мехкашкара пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 35 (8125). | ШИНАР, 21 март, 1972 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадувла 1923 шера дезз

СССР ПРОФЕССИОНАЛЬНИ СОЮЗИЙ XV СЪЕЗДАГА

Дезе новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дlийна моарша ду СССР профессиональни союзий XV съезда делегаташна — турпалчу советски белхалой классе, юртахошна къахьегамхошна вай махкана интеллигенцин бахийтича моттаквика.

Профсоюзий XV съезд гулъен-вай дуьнечу къамел хиттача вай ойлахь - йоккхача Даьхен къахьегамхой шинанеки парте кулгалда коммунистически общество доьхьал, КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхочушъеш, СССР кхолла болхам деlабаьлла шера шера хала къахьа кхочушъяр дуьйна ахьийсам лоьттабеш, Советски Социалистически Республикий Союз хьашь 50 шу дизара кердачу толамашца лаккхадаш йолчу болла хила.

Советски профсоюзаша lалашйо ловрхlамо маттиг дlалаца вай социалистически общество дерригенна вахара. Коммунистически парте даима йоккхо а бохкадий культурни дегlахьулара декъаьра, массо общественно - политически вахарехь профсоюзий ловрхlам айбара. Профсоюзий ловрхlам доладаро школа, боахам лелабаро школа, коммунизма школа хиларах тарро хlинаро ийлашна кхы дукхаrlo айлу.

Советски профсоюзий общественни декхар, эттаро хьалха, миллионаш политически къахьегамо тахнир ма мотто айдари, производство доладена къахьегамхой дукхаrlo ...... социалистически хьал къахьегамцо коммунистически гlуллакхе хьалдаро ... къаро бойла, дикаrlo ...... Ленинан ...... КПСС Центральни Комитета Профсоюзий ..... декхар — производство эффективность лакхьар, къахьегамо воспро тlо-тlе дукхаrlo айар, продукция хьаьра культурни цуьнан дикаrlo лакхьар, бохк ...... доладаран хlинхаро методаш шуьре йийсакахьар, производстве фондаш капитальни вложенеш пайда дикаrlo эцар, къахьегама, материальни финансови ресурсаш кхоьр дуьйне даим къоласам лоттабар.

Почкхьалкхан лоарlам болш доладара гlуллакх де lилмо-техничесни прогресс дlадо сихьара, массо мотто къахьегамхой технически творчество дегlахьулара профессиональни союзаши боккхо ца. производство массо оьгlорахьаро эргабоккхаш тоаче мах бал зарг-воьшаш доладаца шеньостан дахе белча новаторий, рационализаторий, изобретателий хьашаро къхьегам хьоллацар.

Советски профсоюзашна доккхий даиьа кхоьн КПСС XXIV съезда хьалкхана оттайн социальни мероприятий программа кхочушъяро гlуллакха. Дукхо хlинма де дезаш а уж халла полладу тоарраш дукхаrlo оракхцаран цар дахаа лаккхьяран. Профессиональни союзаша доина йоккхо а эза къахьегамхой законни хьанаман кхочушдара, цар хьашаро даима лакхо деза къахьегамех мах телара, материальни моральни поощрень про системе эргабоккхаш тоаеча, чуро цlенаш культурно-бытовой гlирсаш хьалдаро иламан кхочушъеръйlала, больницаш, санаторенаш, салоlе цlенош, берий учреждении болх бо ilоиnabalalаттаrlola гlуллакхан сlоlurlонда дезз, тlй-даиза тоеде дезе къахьегамхошна санаторо хьалаахь агара дах доно санаторно-курортни гlуллакхаш. Шаьна а лахl ца йоьйтина уйттlаенийта оза торгован дегlайоххаро, степени сеть шоьрьоро, общественни ч...... даиша болчай гlуллакхаш дуьзаш тоадара.

Къахьегам лоро аьрбан наравахьи оцнима ...... норахьи кхоаччаьарахо, къацсто а ханон ...... хьа куьлан бьагlарийн, хlа'та хантта бийсанарча сиемаша болх беча болчуой а къахьегамо хьалан тоддаро тlаьхьенан лоьттабара дахьо заманно ...... бе-ьонex биззаrlo пайда эца беза советски профсоюзаша.

Доккхаrlo къонача коммунизм хьалара доккхаро дlадех белхаштан гlуллакхарча идейно-политически кхетам бакара, социалистически дисциплина чlоаrlьяра, ширачу замал юкъадаьча вочу гlуллакхашца къовсам лоттабара профсоюзаша чакхдоьхча гlуллакхаш дlахо теадашга. Цига пайдаш цхьаза бергбац къахьегамхош общественни доладеьншашаш полладу коммунистически гlуллакхаш хьашкlийтара, къахьегамхой культурни профессиональни болам, цар экономически образовани лакхьара, доккхаrlo ноеххой реоватошон, тlема, къахьегамо гlуллакхашца кагорхоашта кхетам бlарара бора къахьегамо коллективий йоккхача терахь.

Профсоюзий лоарlама декхар ехахал лати аьлча, и лагт, шай белха стиль методаш цар органаша тоерах, союзо чуьнаро демократи шоръярах, шоллото lадехаш декхарах эрригача члешщарно профсоюзни организацина дикаrlo кхочушдалла вlашаrlоьльдаха.

Вай Даьхен дерригача къамал болчо къахьегамхоьш, оспарьяне дечеш дерригач хьалкхьаше шоайна дотташiаш цхьане гlуллакхаш полладара ...... политика чакхьдарна Коммунистически партехона ...... а хьаварrlа новкъостан де дезза а советски профсоюзаша. Вай профсоюзаша хlарда а дегlайхьах, дзза социалистически ...... профсоюзашца массо оьгlорахьаро ...... цхьан полладу гlуллакхаш, дерригача дуьхьа ...... хlаьчо lалагlахьахкьехьара, донхан декхарча прогрессивни профцентрашцара интернациональни бувзамаш, ма мотто члоарrlа оза дуьхи халкъашто шоьрача болхой болма цхьонrlо.

Социальни прогресс баьхьа дахар шоаш лорриrlo лоттабеча къоьсамца, империализм-карталисто-ляр болам ма мотто хьалалоцарча дуьнен халкъашта шоьнара шоай авторитет члоаrrlo хикъе а шоаш лорзlийта а сlатlоьльдьиа, советски профсоюзий. Дукха lахьаш ду цар маьнар члоаrlбара империалистана Вьетнаме, Гlаргарча Малхбалехь, дуьнен кхыча районашца лелачу тlема авантюрашта тlйшача бакъонан дуьхьала лоттабеча къовсамо къахьегамхой цхьаьна вlашаrlхоьр. Шено ац советски профсоюзаша цу сийлахьча гlуллакхашта хьалкаrlo а сlина, лагl ца йоккхьон уйла гlаухьйтаргхилара.

Дезе новкъостий!

Профсоюзий XV съезда делегаташа болх тlо доккхий толамаш даьар лоа Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, цо дlахьайкьяду советски профессиональни союзаш КПСС куьгалда коммунистически общество тьэньелр, вай махкан экономически обороци кхи члоаrlбеча, парте XXIV съезда хьалкхана оттадаь доккхий декхараш кхочушдеча морда доьдда дахье доладургхилара.

Даьхьала хийла советски профсоюзаш — коммунистически общество хьалъяра гlуллакха парте хьанаро гlончий!

Дахьала хийла Советски Союз — дукхача къомех нотта бирrlотачо цхьатlара бутьоналш боло чуо лонсьлй сийлахь-йоккхо социалистически лачкхоьашко!

Даьхьала хийла коммунизм!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СОВЕТСКИ ПРОФСОЮЗАШ — ПАРТЕ ХЬИНАРЕ ГlОНЧИЙ

СССР ПРОФСОЮЗИЙ XV СЪЕЗД

Довладарен боахам лелабаран школа, коммунизма школа хьинад советски профсоюзех сийлахь-воккхача Ленина. Даьхе тоаер дукха деча шоай дерригача гlулакхашта цар бакъо из сийлен цlи.

Тахан советски профсоюзаша — парте хьинар доачен тешаменен гlончаша дукха болх бу исторически КПСС XXIV съезда белгалъяь коммунизм хьалъяра йоккхий платаш кхоачашъяра къахьегамхой оапшаrlбоахаш.

Профессиональни союзий XV съезд — вай мехка дерригача вахара йоккха событи. Из гулъеннай белгаларча шера — СССР хьаяь 50 шу дузача шера. Юбилейна коммунизм хьалъяра доахача кердача толамашца некъаrlо хьинар парте баь тlахьехам къоалбалбаь къахьегамхоша, мехка члоаrrlа къахьегамен политически хьинар айдаьа ю. Советски мохка материальни хьал культурни боарами лакхбар керттера лекхар долча ийслаrlча пятилетка план хамал хьалха кхоачашъяра социалистически ялх вlаштlехьйовхараш советски профсоюзаш а.

Коммунистически партен Советски правительствана аралъяра политика члоаrrlа къоабел а еш, СССР профсоюзаш машари халкъий ахерамзлени члоаrlъяра, дуьнен халкъашта юкъера болхлой болам кхотабара тlехьа я.

1972 шера 20 марта. Болхлой класса, колхозни ахархоша, халкъа интеллигенце вайтача тхи эзар гергарча викала хьайкизар Съездий Кремлевски Дворец. Уж ба цlи хезе сталеваран машенашъераш, горникаш клат кхехераш, lилмахой культура детелаш, педагогаш лораш.

Съезда е профсоюзий Дерригдуьнен Федерацe ВФП председатель Энрико Пасторино, генеральни секретарь Пьер Жансуса, кхыбараш а юкъе бола делегаци, дуьнен халкъашта юкъарча организацей, вежарашха йолча социалистически, профсоюзий, дуьнен дукхача кхича мехкий делегацеш.

lуйрийна 10 сахьат даьлад. Члоаrrlа, дlаьхлаь тlоараш детташ делегаташен хьалшашен тlатал президиуме гучабаьлна новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

СССР профсоюзий XV съезд хьейийллай хьане хьахкийкаду ВЦСПС председатела А. Н. Шелепина.

Вай съезде ба дьлар ю. Советски Союза Коммунистически партен Советски правительствас кулгалхой. Уж беррига а массава рахьа а волеш XV съезда делегаташ хержаб. Из ховш делегаташен хьалшашен ура а этта члоатrlа тlоараш а деттаьш тlазц.

— Мукъа ба соиа шун цlерагlа, — аlахо дуьр А. Н. Шелепина зале багlараш члоагlа тlоараш а деттash, — КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев вертe волча КПСС ЦК Политбюро членашка дег тlара моаршал хатта. Мукъа ба сона КПСС ЦК Политбюро членашка кандидаташка, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета секретарашка, СССР Министрий Совета председатела заместителашка дег тlара моаршал хатта.

ВЦСПС председатела хоам бир, дуьнен 103 мехкара съезде 137 профсоюзнин болхлой, 9 дуьнен халкъашта юкъерча организацей делегацеш хьаний, аьнна. Советски профсоюзий цlераrlа цо дег тlара моаршал хоатт доазол декъарча ерригача делегацешна, хlаьта цар дlа СССР профсоюзаш цlаккха а хуьйле па луш пролетарски интернационализма а кхидча мехкий болхлой классашъярчен профсоюзашъярчен солидарности а принципашта тешаме хилараха массаза хургхилараха дош ду.

Съезде дакъа лоацараша цхьан минота йист ца ялаш lердаш сий дейе дагалоьцар профсоюзий XIV-ен XV-ен съездашта юкъерча хана боабаьа байнен дуьнен халкъашта юкъерча болхлойн профсоюзни болама боккхий деятелаш.

Съездо баьха президиум харж. Члоаrrlа тlоараш а деттам харж КПСС ЦК Политбюро состав юкъе а йолаш йола сийлен президиум.

Хержар съезда кулгалдара органаш — секретариат, редакционни мандатни комиссеш.

Члоаrlъю ден повесткин балха порядоки. СССР профсоюзий XV съезде дуьна оттаду укх тайпара дешаш:

1. Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совета отчет.
2. Центральни ревизионни комиссе отчет.
3. Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совет харжар.

Дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильича Брежнева. Съезда делегаташен хьалшашен ура а этта, члоаrrlа, дlаьхдаь тlоараш детташ тlазц новкъост Л. И. Брежнев.

Новкъосте Л. И. Брежнева кlоаргачен боахха чулоацам болчен къамаьлага члоатrlа, тlаьхьа терком тlабахийта ладийгlар съезда делегаташен хьалшашен, вай мехкарча а доазол декъарча а массалонаш болча радиоладувгlаранен телезрителашен. Зале цкъа санна дукхаза дlаьхдаь тlоараш дийттар. Къамаьл чакхдоаллатаьна тlехьарa дешаш делегаташен хьалшашен члоагlа, дlаьхдаь тlоараш детташ тlейийпар. Беррига ураrlовт. Зале багlараша цlоагlаро детт «Ура!», «Даькъала хийла КПСС!», «Ленински Центральни Комитета — новкъостахьа!»

Съезд йолалу ден повестка хьалхар пункт — Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совета отчет юаце. Доклад йир ВЦСПС председатела А. Н. Шелепина.

Делегаташа маттa ладийгlар Центральни ревизионни комиссе отчетага. Доклад йир комиссе члена П. И. Шелахина.

Цул тlехьаrlа юаце йолайир ВЦСПС-ен Центральни ревизионни комиссен отчетин докладаш.

Сайрейнарче заседане прениешка къамаьлаш дир: профсоюзий московски городской Совета председатела Л. В. Петрова, профсоюзий украински республикански Совете председателе В. А. Соловьёва, Ивановски областа «Красная ветка» ялача фабрика прядильщица Э. П. Шмарова.

Делегаташен хьалшашен бозама тlайцача профсоюзий Дерригдуьнен Федерацe генеральни секретара Пьер Жансуса съездага дlайха моаршал делар, хlаьта СССР хьаяь 50 шу дизарца дуьхьаленна лоаца а баькхер.

Съездо массава раьзе а волеш тlийцар профсоюзий Дерригдуьнен Федерацe цlераrlа дlохьийта моаршал луш дола письмо.

21 марта дlахо а болх бир хургья СССР профсоюзий съезд. (ТАСС).

СССР ПРОФЕССИОНАЛЬНИ СОЮЗАШТА ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Социализми коммунизми хьалъеча, халкъа боахам дегlаболлабара планаш толаме кхоачашъеча доккхий гlуллакхаш карагlдувлабарах СССР профессиональни союзашта Ленина орден лойла.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1972 шера 20 март.

КПСС XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ — СОВЕТСКИ ПРОФСОЮЗИЙ БАЛХА НИЗ БОЛА ПРОГРАММА

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА дaь къамаьл

Дезе новкъостий делегаташ, дика доазол декъаре хьашший!

Мукъаба сона Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета цlераrlа СССР профсоюзий XV-rlа съезд даькъала юаца. Ер съезд дерригача вай мехка вахара йоккха событи я. Цун лоархlам белгалбу шоай мугlарашка 98 миллион советски къахьегамхой вlашаrlтоаш йолча профсоюзий коммунизм хьалъечора бокхача лоархlамо. Кхетадеш ма дий новкъостий делегатаж, шун керттера теркам тlабодаш парте XXIV-ча съездо оттадаь керттера декхараш кхоачашдеча профсоюзаша ховлам боллаш дакъа лацарца дувзаденнa дешаш хургхилар.

Хоаш ма дий, КПСС XXIV съездо дlайзарча этапера партен советски пачхалкьалкхени чурчен арарчен политика генеральни лостамаш къоастадар, промышленность юрта боахамы дlахо а детlаахара, халкъа материальни хьал лакхдара, къахьегамхошта коммунистически кхетам бакара шерра программа белгалъяккхар. Съезда решенеш цхьа барт а болаш мехка болхлой классо, ахархоша, интеллигенцо, профсоюзаши комсомоло санна йолча дукха нах юкъе болдача организацеша тlайийцар уж де дезарий программа хилараx тарре. Бокъолдар аьлча дерригача халкъо хьаллацаро боккха низ болийт съезда решенешка. Цо хьахулийт партийни съездо оттаь программа кхоачашъергхиларах бола тешам, члоагlа бlу болийт цох.

Хlаьта из да коммунизма материально - технически база хьалъеча, социальни отношенеш эргалкха тоеча, шай экономически потенциали дуьнен халкъашта юкъера позицеш члоаrlъеча вай Даьхено кхы цхьаьнха а боккха гlа боаккхаргхилар. Из да халкъа вахара боарам дикка лакхбара съездо белгалъяьккх программа вай кхоачашъергхилар а. Хlаьта цу гlуллакхашта лаьрхlа дlадахийта къоастаду 22 миллиард сом — бархlаrlча пятилетке хиннечул шоза совгlа.

Шоай масштабашка дилача уж гетара доккхий декхараш кхоачашдар члоагlача материальни ларда тlа оттаду. Вай хадаьа боахама хlара даькъата кхоачаргья ше дегlахара эша дlадахача пхе шера хиннарел дикка дукхаrlа средстваш. Ийслаrlча пятилетке капиталовложений юкъара сумма пхи бlаь миллиард сомал лакхаrlа хургья.

Парте ма деш къастта теркам тlабохийт пятилетка керттера декхар — советски наькха вахара хьал лакхдар кхоачашдерца юкъарчан доаш дувзадeнна производства доакъош дегlадоаладара. Юрта боахамга дlайахийтаргья 128,6 миллиард сом капиталовложенеш, ерригта аьлча дlаяхача пятилетке хиннарел 46,4 миллиард сом дукхаrlа. Хlаьта промышленноста дейта, кхачаи, дулха-шурий санна долча доакъошка дlайохийта капиталовложенеш 74 процент лакхлургья.

Иштта масштаба декхараш уттаде а кхоачашде а вай йиш хилараx йолча факто ше дуьц вай пачхалкхе могаш низ болаши хилараx. Къоастаь средстваш караераара пайта а хилаиза ярг мел йолца ерригa а ресурсаш — материальни, lилма, технически.

Вай Даьхено вай парте специалистий доккха эскар — йоккха квалификаци йола болхлой, юрта боахама мастераш, гlишлонъераш инженераши техникаши, lилмахой, производства организаторахь кхебаь. Парти теш царех, цар опыта, царна хоргхиларах, знанех, цар пятилетка биза толам lалашбергхиларга дог а доах.

Къахьетака цу геттарa доккхача эскара низ царгаrlбоаккхача, хьалха а санна, парте, члоагlало я дуккхача нахаш беча балхе тlехь, коммунизма гlулакха тlехь лоттабеча къовсаме шай тешаме гlонча йола профсоюзаш.

Новкъостий! Хlанз на знаш шу лаьнкаx вайна КПСС XXIV съезд хина. Вай боьхо я возника хатта: цо белгалъяьккха мохк экономически дегlахара программа мишта кхоачашъю, аьнна.

Вайна массанена а йовзаш я дlадахача шерарча халкъа боахама балха итогаш. Нагахьа санна къамал доход, промышленни производство, товарооборот, грузооборот санна йолча керттерча, вlашаrlтехача цифрех айнача, тlаккха уж итогаш дикка толаме лоархlа йоаrlа. План кхоачашъеш, хlаьта цхьадолча хьокханий хьаьнкехьа тlехххоачаш а яьй. Кlезига-дукха халаrlа хилар юрта боахаме гlуллакх. Хаоттама хьалаша йиш хилийтанзар вай ладохlа деррига толамаш деза. Бакъда укхаза а, дика довзача объективни хьалий лоархlам бича, результаташ во йоацаш ларх1а мегаргья.

Уж ерригга позитивни итогаш бlаргаго еза. Цар мах а беш, парте ала а доагlаш йоах беррига советски къахьегамхошка дег тlара баркал шоана, деза новкъостий, дlадахача шерв шоаш кхоца деш къахьегарах. Даьхе экономически дегlайовлара гlулакха кийе оаш лаьца доккха дакъа бахьан!

Цунца цхьана, съезд хинначул тlехьаrlарча хьалхарча шера итогай ахализ еш, вай йиш ец дуккьала юкъара хьокхамеш дийца le, хlаьта вай декхарийла да, салаш маналлара, кlоаргаrlа чуххоада, боахама балха беррига боарам съездо вейтара дlайийда качественни поворот мишта кхоачашъю хьажа. Боахама шера итоrаш иштта юацаш вайна гучаяргья къастта теркам тlабахийта боагlа цхьайола проблемаш. Ледара товлу капитальни гlишлош хьалъяр санна лоархlаме йолча сферера хьал. 1971 шера плаваrlа объекташ болх бе йолаялийтара план кхоачашъензар. Гlишлош хьалъяра хинаш йlаьхлу. «Хьалъяьйинза ярош» 1970 шерца ийсйича кхиметтел дуккаrlа хилар.

Вайна биэза кхоачамбаи керда техника юкъейоаллареи къахьегама оасарле лакхъяреи шера итогаша а. Къахьегама оасарле лакхъяра чотах тlаккхстача продукце дакъа а промышленносте, къастта гlишлоцъеча планончул лохаrlа хилар.

Ледара лакхъелар продукце цхьадолча тайпай дикал. Из ала доагlа халкъа эшача товарех а. Из бахьан долаш складашка укх дуккхача нах эша кlезига йоаца товараш — кога гlирс, швейни трикотажни изделеш.

Лоацца аьлча, новкъостий дlадахача шера итогаш юацаш, кароrlдьиннараш мара са гуш lе йиш яц. Берригача боахама болх эргабаьккха тоабарах йола съезда указанеш хlанзалца динначул сиккаrlа а хьинар долашаrlа а кхоачашъе еза.

Хlанзаре пхе шера план оттаяьй вай массане а селлаи баьчул тахан а кхоана а болх дикаrlа бергболаш. Хьадулла гуччахьа дувцаргда вай — из пхе шера план толамца кхоачашъяра хилазза дергдоал хьал да. Нагахьа санна вай хьалхарчул дикаrlа болх бе lоьа ца лой, тlаккха план геттара икъкъаьла хургья, хlаьта вай lомалой — тlаккха вайна могаргда плана тlа оттадаьчул дукхаrlа хlама де, тlехьа тlайовлаrlа хана кхы а сиккаrlа дlахьалхашка дахара эша ларда йоллалургья. Вай ерригa планаш кхоачашъеча толамаш доаларгхилара тешам боал дlадехари бехктоккхаме хилара уйлен лакхъярах, тlаrlертта а дог цlена а болх барах.

Из дагадохийтар хlанз къастта доагlаш да 1972 шера члоагlа lа хиларца дувзаденна. Из lатъяр промышленносте а юрта боахаме а. Кхетадеш ма дий, нийсънна халонаш дlаяхара кхы тlа а дикха партийни, советски, боахамий кадрий низаш оарцаrlдаха дезаргдоаrlа. Дуккха хlама де деза укхаза профсоюзий а. Мукъаба сона вай мехка къахьегамхоша 1972 шера боахама плана дерригa декхараш толамца кхоачашдергхиларах теша.

Новкъостий! Члоагlа безамен цунца цхьана геттара чоаллахаен дегlаахара этап я хlанзара яр. Мехка халкъа боахам лакхбаро, lилма - технически революце, дуьнен халкъашта юкъера хьалаш хувцадаларо хьалхашка уттаду стила, методий, беррига болх вlаштlехьбаккхара кхы а доаккхаrlа йола дlадехараш.

XXIV съездо дlабийха боахамера, кхыча доакъошкара а вай болх кlоарга эргабаккхар, цlенхаштта эргбаьккха тоабар хlанзе а дlадоладеннад. Баккъа хlинз а вай дукхадa леха, уйла е, тахкa деза.

Вай воаш дерригаш а балха цу тайпарча, творчески стила тlадерхьде деза. Гергарча шерашка вай оттае а кхоачашъе а еза съездо оттаьча экономически политика курс къоастаяра мероприятеш. Дувпар да эттара хьалха lилма - технически прогресс сихьяра тlаерзаьча мероприятех. Цу деша эттара боккхаrlа лоархlам а беш, парте Центральни Комитето ларх1 из дош шай цхьан Пленуме дувца. Оттадеш да боахама планированни доал дари эргадаьккхе товлара, цун эффективность лакхъяра гlулакхаш. Партийни боахамех органий теркаме латташ хила еза юртбоахама производство айяра проблемаш. Цунга хьожаш да вай массеш шера, хlанзе а хlанзта хlама а дьаххац, баьхда бlаргаго деза парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тlаrlертта цхьаь шера болх баь le йиш ца хилар.

Лоацца аьлча, новкъостий, хьалхашка латт геттара боккха творчески къахьегам.

Из хилазза бербац хlанзаре пятилетка толамца кхоачашъяра, кхоана сихха дlахьалхашкa дахаре лардаш йоаяра. Гергарча хена вай 1990 шерга кхачалца мехка боахам дегlахаре йlаьхача хавара перспектива оттае долалургда. Хlаьта цун ларде вила еза эттара иийсаrlйола, lилмаи ларда тlа оттаь расчеташ, боахам лелаберен планированин арен, эттара вай хавара методаш, организацеш доал ларен формаши структураши. Долче, вай члоаrrlа къахьега деза планироване дакъе.

Цудухьа хlанз къастта лоархlаме да къахьегама, боахам лелабара, доал лара дикаrlйола методаш lомаяр вай балха ерригача стила, вай парте, дерригача советски халкъо кхоачашдеча практически гlулакхашта дерригие ларден - цаl хинна дlаотта деза из.

Нагахьа санна хlанз партийни, советски, боахаме, профсоюзни органашта экономика дахье керттердар вlашаrlтоха велча тlаккхе, гучох, из ер да:

— хlара дош къоастаде деза кlеслагlча пятилетка план, парте XXIV-ча съездо оттаь ерригa экономически социальни политика хьалха кхоачашъяра позицие тlара.

— молларlча а боарамe тlаппарах боахама решенеш массе оагlорахьа ларда йолаши эффективни хилийта еза. Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш деза хьурмате, кlезигаrlа хlама дlа а дохийташ, общественна дукхаrlа пайдане а хургдолаш. Ведомственни тоттаца местничества гlуллакхашцен хьалда къовсам лоттабе;

— вай кертlера декхар долаш дус, — хlаьта из цlевкха а белгалдаккха а деза, — тlадхала гlулакх, КПСС ЦК-ен правительствен решенеш кхоачашъелга беррига бохлахошкара хьадехари персональни бехктоаллам нlенхашта лакхбар. Дlадакха деза партийни пачхьалкхане дисциплина телхаелга, из телхаярашта цlенхаштта бехк бе беза.

Новкъостий! Лаккхехьа йолча проблемаш профсоюзашта духхьала йоаrlаш я.

Вай профсоюзаш котъьнича социализма общество болх беш я. Цунца белгалйоал цар керттера башхалонаш. Къахьегамхой хьашташ бахьан лоттабеча шоай къовсама «защитни функце» доасоиал ирахьаьнай уж, хlана аьлча вай мехка дукхa хa хьалха дlахаьай эксплуататорски классаш. Кхетадеш ма дий, Ленина наха махкахлара, ведомственни члоагlа тlаrlерташ хилараxи, вочкъа дале а, цхьаза ийслуш долча бюрократически телхараxи хlанз а къахьегамхой ларбе профсоюзаш декхарийла хилар. Баккъа, цар функцеш, цунца чакхйоалаш я. Советски профсоюзий керттерча белгалоннах цаl, а цар ерригa общество дегlайоллаеча, производство лакхъеча, цун эффективность айеча, халкъа боахама доал деча юкъарчул доацаши хьанаreн дакъа лоацаш хилар.

Профсоюзий бе кlезига кхачаш шоай лоархlамга диллача общества вахара цу хоадам беш йолча сферана воздействи ира техкe средстваш. Царех я эттара къалха социалистически ялх вlаштlехьиккхара гlулакхе тlехь профсоюзашка йола торонаш.

Дукха ха йоацаш Центральни Комитета тlайийцар кердача тайпашарча социалистически ялхах йола лоархlаме решени. Цуне чутоацам латт ялх органически парте экономически политика керттерча лоставмашне юкъарах. Из ла продукце дуккхала хьоккхамашта меттел, цун йоккха дикал хилара а тlехь, средстваш, материальни къахьегамн ресурсаш кхоаре тlехь, lилма - технически карагlдаьнилараш эффективни сихен производствана юкъадоладара тlехь, къахьегамо оасарле лакхъяра тlехь лоттабеча къовсаме къахьегамхой дlанийсбе из декхарийла хилар.

Кlезига лоархlам болши гlулакх дац вай балха тlа материальни моральни стимулеш нийса пайда эцар.

Вай законодательствага хьокъа дlахо, нормирование тарифой лелашка шерра боккъоаш йолча профсоюзашта могаргда, къоьстта аьлча, къахьегамех мах санна йолча материальни стимулирование лоархlаме рычага лоархlам лакхбеча цlенхаштта новкъостал де, хlанз, предприятеш доходех кьхулаш йолча йоккхийча фондех производственни коллективий вай-на эца йиш йолча хана уж торонаш лакхъеннай.

Къахьегамех мах баларен материальни поощрене фондаш дlаекъарен гlулакха тlехь хlанз уравнительни подход еш а кlезига йоацаш факташ йоландаь из дагадохийта безам бар са. Къахьегамхой вахара хьал тоалара йоакхо яр ка ден беррига болхлошца цар общественни производствана юкъе лоацача дакъьега хьежа доацаш дика хила везаргa. Массанехьа а цхьан болх бе дикаха хила деза, хlара болхлочо члоаrrlа холуш дила деза из коллективна производственни толамашта юкъе цо доалача даькъех дерриге а тайпа хилар.

Юххера а цунах тайпа бе къахьегамхочунца кхоачаргдолва рузкъа боарам а. Кердача пятилеткие советски наха лургдола рузкъаш сихдара lочулерт мачаш, вайне соаrlата а лургдац. Вай воаш хьадe деза уж, хlаьта из хара тlаrlертта цul тlабахийта а члоагlа къахьега а деза.

Материальни стимулаш тоаярца цхьана моральни стимулий лоархlам цlенхаштта лакхбе беза вай.

Вайнга уж шерра юкъелхувa, кхиметтел обленаш телаш, сийлен цlераш техкаш къахьегаме карагlдаьннилараш члоагlа лархlа лоархlаш. Дикаrlйолча болхлошта, хьалха латтача коллективашта пополнени яра уж форнаш лоаp-.

(Дlахоцадар 2-ча оагlо тlа).

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛ

(Долалла. Доладар 1-чу агIо тIе).

[illegible] болаш я хIаиз а.

Баккъал моральни стимулаш кхуьйлан сецIаташ таларна йо-лаш яц. ЧIогIа лоархIаме да хилар а — хьан мехка долу бу хIора предприяте, хIора колхозе дика хоорглолаш йола стимсфера, общественни уйла хьае хир, хIорахь довчуьга хьежна хIана ахчейтар. Дика кьахьийтачан коллективе дика гIулакхаш лелачен массана а мах бергхилорах, болха тIорча новкъосташа лоархIоргхиларах, баркал ботхиларах тошаш хила деза вай деригаш в. ХIьата иштта хIараниа ка деза прогульщикашта, лодырешта, летунашта, бракоделашта цхьаккха къахетами сацбезаш хургбоццишта, новкъосташа лоархIаш гоама болаш хилара цхьанна а хIамано уж кIалхара боккургбоцийлта.

ГIулакха цу агIора — къахьегама дисциплина цIенхаштта дакъе езаш хилара, къахьегама хIара сег ног цIена, магахьа санна шуя безам бале, боккхчуч сий хилара уйла хургйолаш хьетам балара профсоюзни съезда делегаташа, шеко яц, боагIаш бола тешам тIабохийтаргхилара.

Владимир Ильич Ленина социализм хьалхьара толамаш «къахьегача хала яьшна дисциплина хилараца» айхха дувлаш хиннад (т. 36, агI. 203). Советски саго этара хьалха де дезарех лоархIаш хьнкад но ер: «Лодмран ма веале... къахьегама цIенхаштта дисциплина йолаш хила...» (цу тома тIа, агI. 174). МоллагIча тайнара дале а болхлой агIонтахьара а боахкний кулгалкой агIонтахьара а дисциплина толлар ла йиш [illegible] лаьрдIад Ленина.

Духхьал цудухьа профсоюзаш а къахьегамхой хьашташ лорадерш, уж декхарийла а иц цар йиш а яц социалистически дисциплина телхаераш лорабе. Укхаза ву пролетарски цIенхашталех бен барк. Цу гIулакха тIехь цуш боккъонаш торонаш йолххий и, оаш парех дикагIа найда эца а беза.

Новкъостий, укхаза дагалохийта доагIаш да «коммунизма школа» хиларах тарра профсоюзий лоархIам ленински хьисане кхетабеш хилара этара хьалха юкъе доагIа производственни балхона; вала общественни [illegible] тьвла [illegible] болаш ва-за коммунистически сакхетам хургболаш кхетам балар. Профсоюзий [illegible] болха тIехь кертерадар ла берригача болхлой къахьегамца, цайкъа рузкъаша боккъонна дела социалистически, коммунистически гIулакх хургдолаш хIама дар.

Партена цуй экономически политика кхоачашъеча хьинаре поткъостал де дукх, а кхьйола торонаш я вай профсоюзий, цунна цу даьнъе Iилма-технически процесс сийьар санна болча лоархIамерча лостаме а. ХIанз къахьете лоархIам болча боал къахьегамхой квалификаци лакхьеча сфере. Iилма-технически знанеш дIайовзийтача, экономически образовани луча, рационализаторий изобретателийн болаш боаржабеш пар бу болх.

Профсоюзаш декхарийла я къахьегам, механизаци яр санна долче деша а дукхагIа теркам тIабахийта. ХIанз [illegible] лоархIаме дола [illegible] баттан цу деша хьахьехьа [illegible] Центральни Комитета лаьрхта йола решени йир. Декхар кхоачашлара керттера лостамаш цу [illegible] совмно. Министерства [illegible] тайнин организа[illegible] хIанз [illegible] да кхоачаше доагIа. ХIьата юкъера профсоюзни болх юкъарчуа довнцаш къахьегам лоабарен хьалаш аттача лахорен болча пав функци [illegible] довнцаш бузлабезна ба.

Новкъостий! Производство лакхьера тIехь лоаттабеча къовсаме юкъе даькъе доанцаш къахьегамхой вайара хьал лакхдаре юкъе профсоюзаша лоацача дакьея хьалхе а дийцар. Цар цу балха лоархIам бах вартван. Бакьда профсоюзаша иттта кхоачашъя советски хьака вахара хьалаш къахьегамех. Цар хьал тешара еча йоакхонца юкъарчал доацнаш юэзаенца бола лоархIаме функци а.

Профсоюзий бехктокхама сфере да къахьегамхой алаше материальни ирощренех дукхха дешаш, социальни страховани, культурни а уннхцIена а салоIмата а[illegible] санаторно-курортни кхоба дара, туризмана, физкультурни спортен занятей ера эша шика материальни база а царга. Йоккхий торонаш я профсоюзий къахьегамхой бата, общественни кхачам, гIулакх делга тоадара йоакхо яр санна долча лоархIамерча гIулакхашта тIехь а. Из дерригь а иттан миллионаш болча наьха хьаштанна кхоачаш де.

Профсоюзий болха из агIора мукъача хаьнех пайда эцар санна долча деша духхьала гIулакх доагIаш ба. Марша а хьахд мукъа ха общественни рузкъан бустим ба. Бакьда мукъача хана боккъонца дола общественни рузкъа лархIа мегаргда цунах саг, цун гонзалаш массе а агIоралла дегIаахара хьаштаннта пайда эцаш, цунна цхьана ерригача обществ материальни духовни потенциал кхи а дукхагIа хинийтара пайда эцаш хуле. Социализмо из дара мел эша хьалаш Iалашдаьл, салаIара, образованин юкъера культурен лакхьяра, узалцIено чIоагIъяран физически дегIаахарах эша. Бераш кхеталаре, кхидола тайн-тайнара пайдане гIулакхаш дара эша кхоачамхилларг мукъа ха а сийлай советски сага. ХIьата а йиш йий пайта чай мехкта хьадаь хьалаш, советски нуьк ейна мукъа ха массанахьа а хIара къахьегамхочоан бIаьрча хьайнана общественни пайдане долча иштача гIулакхашна дIа-

---

«СЕРДАЛО»

[illegible] хилийт ди? Цу [illegible] йиш яц.

ДукхагIча даькье из за несен, найдий йолаш, цIаьзе шийна а тональарчарна а, юххера а, общественни хьаштанта а вешне йолаш дIайийт. Духкар да хIанз а нийслуча антиобществен гIулакхех. Антиобществени гIулакхаш дIададара вай паччахьалкхени административни ловкIа цIенхаштта гIулакхаш даьд, дерг а да. Бакъда царца лоаттабеча къовсама бокха лоархIам ба общественность ший, къахьегача коллективий, долче, профсоюзий а.

Быте саго леладу гIулакхаш — из духхьал сага шаш личий гIулакх хинна Iац. Мукъа ха — из общества хьалхашка бехктохкаме хиларах мукъаволла ха яц.

Новкъостий! СССР профсоюзий XV съездо чакхйоаккха профсоюзаша ,отчетаги хоржаншин дара йола лоархIаме политически кампании. Чакхйийнача собранешка, конференцешка, съездашка Советски Союза Коммунистически партеи цун Центральни Комитетача дукха дIайхе дошаш аьнна. Цига къамаьл даьча болхлоиех гIулакхерча нахех, колхозхошин Iилмахоцен дийцар СССР профсоюзаш ленински партена гонахьа чIоагIа кхотаенца хиларах, партийни кулгалдар советски профсоюзий низ дукбвла хьаст даим хинна хиларах, хIанз болаш хилаках, хургхиларах.

Профсоюзашта кулгал а деш, парте цахаддеш йоакхо из цар гIулакхаш тоадара, профсоюзни организацешна толаме болх бара эша хьалаш Iалашду. Укх тIеххьарча шерашка парте Центральни Комитета инициативагIа тIайийнад ерригача профсоюзийи, хIьата къаьстта аьча, юкъарчал доацаш къахьегамхой хьантий йоакхо ирца юзаенача цун агIонайн правови дардаш цIенхаштта шераьрах дола законаш. Белгтала аьча, къаьстта бокха лоархIаме болаш я СССР Лакхехьара Совета тIайина «ССР Союзен союзни республикайн къахьегамах долча Законодательства Лардаш» «Профессиональни союза фабричи, заводской местни комитета боккъонех йола положени».

Парте цикъ лаьцоб профсоюзашка гIолла предприятешта долл деча болхлойн гIулакхера нахалла [illegible] кхъеозара. [illegible] фабрикай, совхозий балха планаш, социальни дегIаалара планаш, [illegible] дукъалол йола производственни совещанеш болхлой собранеш социалистически декосфате, общественни тIахьожама, къахьегамхой доал дара практически юкъеозара лоархIаме форма я.

Партийни организацешна профсоюзашта деш дола реальни новкъостал гуш хила деза болхама болхлоийкара лоагIер диза хьалеха профсоюзаш хьалхенарна, администраце коллективни договораш лоарзагIа на кхьийташ кхоачашдар, профсоюзни организацешна даим дагарлар, болалоштен гIулакхерча нахан хеталош теркалдар дIара кулгалхочо ший декхари диза хардоцаара лоархIилга хьадехарна.

Укх трибуна тIара са безам ба профсоюзий членаш болча миллионаш коммунисташка кхайка. Шох, новкъостий, цун [illegible] [illegible] [illegible] цо [illegible] профсоюзни организа[illegible] [illegible] цун эффективность. Профсоюзе волча хIара коммунистагара парте хьалле [illegible] [illegible] [illegible] гIулакхашка [illegible] [illegible] профсоюзни организашка хержача коммунисташкара доагIар диза хьалш парте. [illegible] шовел бе[illegible] [illegible] [illegible] гIулакхаш [illegible]чашве.

Профсоюзий хьакъехьара парте цикъ, XXIV съездо белгал ма ваькира, латт профсоюзий берригача балха боарш тIа-тIа дехйбоах. Парте хIахо йолача наьа а йоакхо агIе доал дара школа, боазаш лелабера школа, къахьегамца коммунистически гIулакхаш хиийтара школе цар лоархIам сийлеица кхоачашбара.

Новкъостий! Профсоюзий съезде къамаьл деш са къаьстта дувла безам ба советски общество дегIайоалара даькъерча болхлой класса лоархIамех.

ХIанзара советски болхлой класс революци хилалехьа хиннача пролетариатал белгалъина я Iеш СССР-е социализмо метало яьккхача 30-ча шерашка хиннача болхлой классал а белгалбоал. Общества керттера социально-политически экономически низ хиларах тарра дIакхеннаб цуй лоархIам. ХIанз из дукхагIа дИлла а вай мехка этара йоккхагIа йола класс я. Советски Iеьдала шерашка болхлой класс 6-заь дегIаенай, хIанз цуна юкъе из 65 миллион гаргга саг, хIаьта царех кхаь декъах ши дакъа совгIа бераш — уж индустриальни болхлой. Оьлангара хуцабеннаб болхлой общеобразовательни профессиональни боарам. 1939 шера декх йиза юкъера-специальни е юкъара образовани йолаш болхлой 30-за дукхагIа хинна аьнча кхоачам ба. Юртбоахама производстве юкъарчал довнцаш бокха лоархIам болаш я хIеэ болхлой класс. Вай экономика аграрни сектора болхлой отряда юкъеноагIа 9 миллион совгIа саг. Юртбоахам къахьегам индустриальни къахьегама кхьнале ме ласт дIаво а дегIаухаргIа из.

Тахан хьалх лаьтта болхло — из кIоарта знанеш, йоккха культурни кругзор йола, кхьалагамца сеххетам болаш творчески гIулакхаш леладу саг. Цо из производства да. вай обществе мел долча вIамагиа хьалхара бехктоккхаме дола саг лерхI.

Цу тайппара болхло политически хьинар долаш ва, идеолог бехктокхам ва хеталеш, производство вIаштIехьйоалначара моллагIа кхоачамбоацарии доалуш вац из. Из машар боаца моастагIа ва моллагIча мещанства, наьха сакхетамнен гIулакхаш-

ваш болх[illegible]ча ха[illegible] дIаязача замах юхедисача [illegible]рача гIулакхий.

Парте идеалаш, коммунизма идеалаш цу тайпарча болхлочун мировоззрени а хинна хIаьттий, цун овмалаш, цун искаьера гIулакхаш, цун бергга эккара [illegible] белгалбу цар.

Iалашъяте бокха лоархIам болаш да вай болхлой класса къовсмена уж овмалаш боккхий хьалхаар. ХIара зIамига сег, хIара йо! къахьегамца сага лоархIаме сийлен, болхлой класса исторически масех дика кхетаен, уж цун сийлен мугIараштта юкъебаха гIертаргбоача тайпара гIулакх вIаштIехьдаккха деза школа, комсомоло, профсоюзашта.

Коммунизм хьалъера хIамзарча этане кхь а кIоартагIа майал долаш хул вай мехка колхозни ахархошара, къахьегама интеллигенцера болхлой класса союз. Из сийлахь-бокхха союз кхоте низ ба болхлой класс, хIаьта из коммунизм хьалъеча бокхе лоархIам болаш хила а хиннаб, хург а ба. Духхьал цу ларда тIа хьацуа советски обществ дIахера идейно-политически социальни-национальни, таргаух мехка къаманаш народносташа.

Советски общества болхлой класса хьалаца дуззадена да вай дерригаш вахара керттерча принципех цаI пролетарски интернационализм хилар.

Вай мехка болхлой классе из къовсам лоаттабеча гIулакхах дерригача мехкашкарча пролетареша лоаттабеча дунен хьалкъашта юкъерча къовсамах дакхха йиш йоаца дакъа лоархI. Шевътийлча деха интернациональни низ а хинна хьайоагIа из. Интернационализма дукха, историчени тIадилла ший халкъан лахьтан тIарча къахьегамхоштен хьалхашкара сийлахь-доккха декхар кхоачашдар духьа вай мехка болхлой класса кIезига мерваш аьчц, дIагойтай йиза бола турпалал, доккха декал. ЧIоагIа лоIам. Дунен революционни болхьа хьалхашка массане а мукIарал даь дола доккхий хIамаш кхагIлийнад советски болхлой класса. Бакъдар аьнча, дунен арене — империализмена дукхьала, халкъий паргIатон социализм бахьан долайш лоаттабеча классоне къовсаме капитала мехкий болхлой класса санна а из лоацаш, цкьа тайнача дакъа доаш до. Цхьабакъда цу къовсаргра иу лоархIам Iалъвате йоакха ба. Духхьал Советски Союзе кхоча социалистически мехкийн болхлой класса, берригача къахьегамхой кулгашца, хьакъалца, хьаьна хьаьй машар чIоагIдечи дамий социальни прогресс бахьан лоаттабечe къовсамен керттера дакъе лоацаш йола социализма низ бола экономически обороналий потенциал.

Дунен халкъашта юкъара болхлой болан дегIаухъвлача массаза а бокххача лоархIаме хиннаб социализмо тела хьокхаме низ. Боккъонца долаш дар из дий, социальни прогресс Iалашъяра, къахьегамхой боккъонаш лоарра даькъе Советски Iеьдала карагIдаьинараш доазол декхарча болхлоша эксплуатацеиех капиталистически Iазапан дукхьала лоаттабеча классовн къовсаме йерш урауттадеш йола стимул а хинна царна дIаоттар.

ХIанзарча [illegible] къаьстта [illegible] хIаьта [illegible] [illegible] Iилма-технически [illegible] [illegible] из. Укхаза керттера дакъа лаца дезаш а советски болхлой класс вай Iилма-[illegible] [illegible] [illegible] чакхдоах цо ший гIулакхаш, коммунизма материально-технически база хьаяра [illegible] кхоачашдар. Цудухьа [illegible] ба, бола [illegible] социализмо [illegible] карагIдоалалургдолаш ва дерригача дунен тIа цунга хьежжа мах беш хилар, социалистически торонаш мах беш хилар. Из доккха сий а да, сийлахь исторически бехктоккхам дукхбуала хьаст а бе.

Цу тайппара, дукхача хьале советски болхлой, кхьчa социалистически мехкий болхлой классе къахьегама, политически, общественни хьинарах тийша бе «дерригдунен къахьегама сийлахь-доккхача эскара» иза мелакъоаллургбоацаш социализмага цо хьеча наьхе таш.

Дунен халкъашта юкъерча болхлой класса — вай дахa итера хьалхе латтача революционни классe мугIараш, цун лоархIам дерригача дунен тIа керттера производительни социально-политически низ хиларах тарра дIаво а дегIаухаргба. Iилма-техническн революце болхлой класса заьноhaш готтдарга, кхеметтел из дIахкахарга а вуг кхеш йола антимарксистски теореш хьоу а оаш, реальни факташа тешал лу цийсе вокх агIорахьарчоа: массе мотта болхлой класс йоккхагIа хиларга вуг Iилма-технически прогрессо, цу даькье вай хаьарча производства хьахухийташ йолча кердача профессей чотах.

Капиталистически дунен тIа чIоагIа айуш боагIа болхлой болам. Дукхача мехкашка общественно-политически вахара йоккха фактор а хинна дIаоттаб из. Шерра дальрхача классови къовсамашка тIа-тIа шьарагIа гуш я коммунисташ, шоай хьинакъа теркалъаь йола тенденци. Белгтала аьча, экономически къовсин паччахьалкхен - монополистически довла ерригача системайн духьалара выступлении а хинна дIаоттар Царна тоьал [illegible] тешал цу дукха ха а йоацаш толашна чакхъьнаннча английски шахтерий стачка, дукхача итальянски къахьегамхоша йола ина болча выступлениешка, дукхача кхьча мехкашка хиннача йоаккхийча забастовкашка. Вай гIадкхувш Латински Америка, Азе, Африка болхлой болама толамаша.

Вай парте, бойлхоша, берригача, советски къахьегамхоша йекъбу классата гIоллярча межарий къовсам. Воай боевой пролетарски моаршал дохьийт вай парта. Де а доагIаш доккхал хайт капиталистически мехкашкара къахье-

[illegible] лаьнт [illegible] чIоагIагIа [illegible] [illegible] профсоюзни хьахьте [illegible] хилара, шоаш [illegible] [illegible] юха [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], шоай боккъонаш [illegible] [illegible] цар пролетарск[illegible] [illegible] хилара.

Вай [illegible] совгIа ло[illegible] профсоюзни дунен [illegible] юкъерча бувзамий, укхаза юкъцаш яр советски халкъо дунен болхлой болаше, социалистически мехкий къахьегамхой чIоагIагIа кхетабечеш цар корта а боаче хьаьна гIулакхаш дилацечи, машар, социальни прогресс бахьан долийн лоаттабеча къовсаме юкъарчал долнца [illegible] лоацача лоархIамерча формаш цаI хиларах хIаьта а.

Мукъабо сона укх съезде бегIача доазол декъарча профсоюзий викалашка гIолла дунен болхлойи профсоюзни болама пропрагача [illegible] лоардаш дала!

Къахьегамцуна лоаттабеча классови къовсама хьалхарча мугIарашка, массаза а санна, коммунистически партеш латт. Мукъаьба сона укх трибунера вай парте, советски болхлой класса, вай мехка берригача къахьегамхой кIерагIа вежарашха йолча партешие вай дег тIара интернациональни солидарность хилар дIакхайкаде а къовсаме цар толамаш дахар лоаш лоаца бакхха а.

Новкъостий!

Хоаш ма дарра, вай парте, вай паччахьалкхен гIулакхех хIакъовсташ йиш йоацаш Iалашъяте лоархIамен дакъа лоархIалуш да арахьерча политика цIашъ.

ХIанзарча этапе вай арахьарча политика керттера лостамаш декхараш КПСС XXIV съезде белгалдир. Съездо тIайийна, советски машара программа аьнна цIи дIаяьа программа, дерригIа кхоачашдеш дунен политика ниэ бола фактор а хинна хIаьттаи и.

Вай принципиальни низ — халкъий машар, паргIато, кхерамале чIоаттIа лорар. Из вай воай доттагIашцен кхьоагIонхошцен цхьана чакхбоах, дунен халкъашта юкъерча арене воаш лелача гIулакхашта координаци а еш. ВIаши дага а даьнна белгалбаь социалистически содружества мехкий юкъара низ ба вай практически дунен политика дерригача керттерча дешашта. Оцо хьахьокх, арахьара гIулакхаш толаме чакхдахара мах баь варгвоацаш боккхача лоархIаме из хилар.

Шоана ков, новкъостий, укх шера январе бетта Праге хиннa Варшавски Договора юкъе дакъе лоацача паччахьалкхений Политически Консультативни комитета совещани Европа проблемаш массе агIоралара машара кетаеш хиналга. ЛоархIаме решенеш тIайийцар. Цар маIан сонах латт аьлча, из латт, европейски кхерамале чIоагIъера хьинаре новкъостал дарах, европейски паччахьалкхенашка цхьаьна гIулакхаш лелалара илеш хьадача чулоацамца хьалйизарах, хIанзара европейски проблемаш практически къоастаяра новкъостал дарах.

Кердача этана хьалхашка латт Европа. Машара, кхерамалец, масеа агIорахьара цхьаьна леладу гIулакхаш шерра дегIаоалалара идеяш тIа-тIа дукхагIча паччахьалкхенаша къолабалъе тIаэцаш хьалйанаш я. Социалистически [illegible] [illegible] [illegible] инициатив[illegible] [illegible] [illegible] Европерча [illegible] [illegible] [illegible] гIулакхаш йелалареи дешаш практически дунна [illegible] дола хьал оттадара, [illegible] къоастадар—[illegible] [illegible] [illegible] масштаба [illegible]. Цу [illegible] [illegible] лоархIа[illegible] [illegible] [illegible] европейски болхлой класс, цу даькъе цун профсоюзаш я. Европейски кхерамалец гIулакха [illegible] ма харре, ерригача Европа паччахьалкхений юкъера совещани ,ухье аьнна предложение еннай.

Европе хIана яц, хетаргахьа, миччa бесса дийца а кхерамалени цхьаьна гIулакхаш лелаlарен дешах йола совещани яра пайдане долча агIорахьа моаштта хетар ца дувцаш бола паччахьалкхенаш. Цу предложенена въаьа Канада. Президента Никсона американски конгресса еннача доклада тIар хьагучох, США-с а бIарча аьлча иштта хьаллоан из гулъелга. ХIанз совещани ергйоача хана хьакъехьара дош къоастаде а цун балха керттера лостамаш цхьана белгаде а деза.

Цу хьакъехьара шоай предложенеш социалистически мехкашa хьахьекхай Праге хиннача Варшавски Договора юкъе дакъе лаьцача паччахьалкхений Политически Консультативни комитета совещане тIайийцача машара. Европерча кхерамален цхьана гIулакхаш лелалара хьакъехьарча Декларации тIа.

Социалистически мехкаша дергIа хьаллоаш Европа капиталистически даькъ тIерча паччахьалкхенашка вIаши гIойле йола бувзамаш дегIаакхувьалга. ХIаьта цу даькье дикка хIамаш карагIдаьинад. Къаьстта а доагIа из Франценa, Финляндена, скандинавски мехкашта.

Дикка тоалуш доагIа Германе Федеративни Республикацара вай гIулакхаш. Из вIаштIехьдаьккхад СССР-ен ФРГ-енен юкъера договор а Польшанен ФРГ-ен юкъера договор а дарах.

Цу договорашта ратификаци яра процесс дIайолленнай хIанз. ДоагI-доагIача тайпара дувцаш да уж СССР Лакхехьарча Советe, Польски Халкъа Республика сейме, ФРГ законодательни органашка.

Шеко яц, СССР-ен ФРГ-енен юкъерча договора ратификаци яро массе тайпарча доакъошкара советско - малхбузенгерманск и гIулакхаш дикалга дIлача керда, дика дукхагIа беркатече стадега кхоачаладергхиларах. Из, вайна хетачох, СССР-ен ФРГ-ен хьашташа ма кхара хина, из Iеш, Iалашъяте боккхача лоархIаме кургдар - европейски машар чIоагIбара а.

Федеративни Республика тоьал яра къовсам болабеннаб договорашта ратификаци ярал долча дешa гоннахьа. Договорашта ду-

[illegible] бола а [illegible] ФРГ-енен [illegible]цналистически [illegible] [illegible] юкъе- вIаштIехь [illegible] гIулакхаш бо[illegible]ца бар[illegible] гIадова- [illegible] [illegible] хи- [illegible] гIерт[illegible] тикаш [illegible] б[illegible]

[illegible] яц. Царна хетачох, договора дика дац, хIана аьлча цар уж чIоагIлу европейски - доазонаш хувла йиш йоацаш хилар. Цудухьа хабараш дувц вай. [illegible] тIара [illegible] статьяш «юха юкъцараз [illegible]». [illegible] [illegible] [illegible] дий, доазонашта ревизи яра хьалхьеча переговорий е договоре дукхьала бараша Iоновна нах йоацийтен хургбоацилген. Из е аIора а, а тIайла тIайоагIача хана а дувца дезаш хIама дац. Социалистически мехкий доазонаш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] хьажкхар [illegible] [illegible] [illegible] а дац.

Договора моастагIаша къайлахьац, ГДР-а суверенитет мельар лоаш шоаш хилар. Укхаза а ловра царна селханарча денга юкабакха. Германски Демократически Республика бIубенна социалистически паччахьа дегIахха хIанз ткъаь пхиъ шу гаргга ха яьннай. Из — [illegible] дукен хал[illegible] та юкъерча вахара хьинаре доакъашхо. Из бIаргаго безам боацар, йоаттIаш бола [illegible] а безам боацар, шоай политика вIаьла къалъяргйоаначе мукъеса гIертар мара вац. Шай мукъагIара советски социалистически мохк хиларах тоара ГДР гIулакхаш шоаш ма [illegible] тешал а лача европейски кхерамале бекъоане лоатIайоацален дунгйоацйлга [illegible] дола дунда яц я.

Шай хилчъе кхелаш, кхьчи паччахьалкхений цуннара гIулакхаш дукхха шераш хьалхагIа белгалдергдоаш йола бехктокхаенча хоржама хьалхашка латт хIана ФРГ. Из ба цхьана гIулакхаш лелалара конфронтацешен юкъера кхоххам кIеьабарая чIоагIбаран юкъера хоржам, хIаьта бухсоцачa кхьачa машара политиканен тIема политиканен юкъера хоржам.

Советски Союзах лаьца дале, ФРГ-ешара гIулакхаш тоадара дош вай цIенача дег тIара а цIенхаштта а леладу. Доалаш долча бальвагIа вай [illegible] [illegible] моллагIа дола дош дене я. Советски нахи хIама а дицденнаш дIабекхача тIема зуламаш гитлеровски агресс вай халкъе тIахоачаь сагатонаш. Цхьабакъда, вайна хетачох, дIахха билгале яа дахт йиса йиш йолаш яц Малхбузехьарча Германенара гIулакхий дегIаамкара хьахкаш латтаа кIабошииналургйоаче новкъарле а болаш. Вай тешалду Малхбузехьарча Германе бахар дукхагIйола нах Советски Союзаран цхьаьна социалистически мехкашцарен гIулакхаш тоадара тIехьа латташ хилар а.

Новкъостий, ,Европе чIоагIача машара лардаш йохкар духьа хIанз дукхача паччахьалкхений правительствашен общественни гIоарданен беча, бокххачен мисe агIорахьарчен балха тIа дIакхе еаш хул Европерa кхокхий кIаьабалар ма дезаш из кIаьабара массе тайнара новкъарле [illegible] дола ма[illegible]бузехьар[illegible] [illegible] [illegible] дакхьар [illegible] [illegible] [illegible] Духхьал уж низ[illegible] да [illegible] Европа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гIертараш, из гулъелга тIехьадаккхар духьа хьалагIа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] вай ерр[illegible] [illegible] политикен Европейски экономически сообществана, е, цуна массеза [illegible] ма дарра [illegible] [illegible] [illegible] лаьрхIа я яха кхетамца йолаш уйла. Гучох, массехк дош аланза дергдаш цу гIулакхах лаьца.

Советски Союзо цIаккха а тергал ца деш цитаь Малхбузехьарча Европе реально этта гIулакхаш, цу даькъе юкъара рынок санна йола капиталистически мехкий экономически группировка йолаш хилар а. Вай лаьрхIа мехш «юкъарча рынка» гIулакхашка а цун эволюцега а. Цу группировка доакъошхошцара вай гIулакхаш, кхеташ ма дарра. Европа социалистически даькъ тIа этта реальностах, белгтала аьлча. ВIаши новкъостал дара экономически Совета мехкий — довнъашхой хьашташ шоай агIонтахьара вай бекъадаь тIадара боарама хьежжа хургда. Вай экономически гIулакхашка боккъонаш пхьаттара хиларе тIехьа а дискриминаценa дукхьала а да.

Новкъостий! Советски арахьарча политика лоархIамегIара лостам — тIема кхувраш дIадахар дукха, къовсам лоаттабар, халкъий паргIатонен уж шоай мукъагIа хиларан тIакхуяда империалисташ юхатохар.

США президенто даьча мукIарлагIа, «Америка исторе чуь этава дукхагIа бIаьхбеннен халагIен» болча Индокитаерча тIемо хьакъехкар агрессен халкъаш тоIадаь доахкадарен империалистически политика цхьаьна а тайпара чакхъяргйоацаш хилар. Цу райое шоай политически стратегически позицеш дIахо лоаттаяр дукха Индокитаера къаний кортамукъален къовсам хIанз эгаре хьалха цу моттигерча наемникий новкъосталца тоIабе лерхI США-с. Цунах тIема «вьетнамизаци» яр оал Вашингтоне. Индокитае патриоташа дикка тишъяь американски мундираш марионеточни салтий мундирашца хувца безам ба, политически маIан хьаллагIа ше хинндр дус — американски.

Цу мащарай маIан геттара дика кхетаду Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриоташа. Советски Союзо кхьча социалистически мехкашен новкъостал деши хьаллоацаш хиларах кот гIойтола а са. Индокитая халкъаша агрессора дукхьала дIахо а шоай къовсам лоаттабу тIема а, дипломатически а, политически а фронташ.

[illegible] боза [illegible] [illegible]махьа [illegible] Советски [illegible] [illegible]ар [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Советски [illegible] [illegible] дег [illegible] болаш бех[illegible] [illegible]ше ДРВ[illegible] тайпара

еттар, хь[illegible] уж соцаелга. Вай ма ярра [illegible] [illegible]оаш ДРВ-ен Къулбехьен Вьетнамен нийса предложенеш. Вай хьадех интервенташ Индокитаера дIагIоIга, хьадех цу районера халкъаш шоай мукъагIа дутнага, шоай кхел, арахьара цхьанна тайпара юкъе гIертилгеи [illegible] [illegible] [illegible], шоай кхел шоашка къоастайта цар иро хуйта.

ТIа-тIа дукхагIа кхохкаш чIоагIбеш бола [illegible] хинна дIаоттаи латт Гаргара Малхбоале. Ше дIалийнача Iарбий [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] а [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Iарбий паччахьалкхенаштa дукхьала хаддамче провокацеш лелаяр — цу иолана хIамаш [illegible] хьал, [illegible] экхха [illegible] [illegible] отта[illegible].

Iарбий мехкаша дог теша а леш [illegible] [illegible] политически [illegible] [illegible] къоастале. Гаргарча Малхбоалене чIогIен тешаш машар оттабе шоаш кийча хилар. США-с могаеш хьаллоацаш йолча Израиля лов агрессивни мехкаш дIалувреха политика дIаеникна Цхьабенна, из цкъе кхаданъбоацаш хила йиш йолаш дац. Тамаш я-ах кхетамна уйла еш бола политикаш шоай территорем дIалийна лоаттаярва Iарбий паччахьалкхенашe машар барга догдаха йиш йолаш бале.

Массехк шу хьалхагIа хиннар морг дан Iарбий дуне тахан. ЧIоагIенний Iарбий паччахьалкхений прогрессивни режимаш шерденнад цар шоайла цхьана леладу гIулакхаш дикка лакхъеннай тIема - обороннтельни потенциал, из долла хIама — йIаьххача хана чакхдоахаргдолча гIулакхий факторaш, хIаьта бухсоцача кхьнача дукхьал уж я Гаргарча Малхбоалене низий соотношени къоастаергъярааш.

Прогрессивни «Iарбий паччахьалкхенашцара Советски Союза доттагIали цхьаьна леладу гIулакхаш хаддамза чIоагIлуш да. Шерлу цхьана леладу экономически оборонеи гIулакхаш, кIоаргду вIаши юкъера политически бувзамаш. Хьалда ала йиш йолаш да, Iарбашха болча доттагIашцера вай гIулакхаш хIанз санна кIоарга масса агIорахьалла цIаккха а хиннадац аьнна. Вай мехкий халкъашта юкъерча хьаштанна, нийсон дукъа, Iарбий халкъий паргIатон прогресс дукъа, Гаргарча Малхбоалене чIоагIа машар оттабар дукъа вай хIахо а чIоагI а моргаа, дегIа а кхуьоргда уж гIулакхаш.

Новкъостий, оаш, хетаргахьа, тергалдаь хурга укх тIеххьарча дийнa Азе мехкашцарча отношеней хьакъехьарча демаша вай политике тIа-тIа йоккхагIа мотт дIалоцааш хилар. Из дика кхетадеш а да. ,Советски Союза территоре кхаь даькъах ши дакъа азиатски континенте да. ХIаьта Азе хукен политикера лоархIам Азе халкъаша къамане социальни кортмукъален, азиатски паччахьалкхенаш экономически дегIаахара [illegible] [illegible] [illegible] долаш си[illegible] [illegible].

Советски Союз[illegible] [illegible] хIанз йолаш а я азиатски паччахьалкхенашца геттара дика гIулакх[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] колонизмана ерригача Варшантaшен къовсам лоаттабара Азе прогрессивни ик[illegible] [illegible] [illegible].

Вьетнама Демократически Республика, Корейски Халкъа-Демократически республика санна йолча Азе социалистически паччахьалкхенашца вай лела а цу толаме дегIа а кхуьа вежарашна йола отношенеш массе тайпара гIулакхашца леладелга.

Вай ра ьза да Азе дукхача мехкашца, масала, Афганистанеца, Бирманa, Цейлонаца, Иранaца, Турцеца вай дика, гIулакхаш ротта хилара, царех цхьадолча мехкашцара уж гIулакхаш хIанзарчул дикагIа хила йиш йолаш дале а. Вай агIорахьара вай вайх тайпа мел дер дергда уж дегIадоалалара.

Къаьстта бокха лоарзIам бу вай тIа-тIа чIоагIлуш доагIа Индешцара, кортмукъален, мий лоIаме хилара прогресса новкъа лолара сийлахь-доккхача индийски халкъашцара доттагIал чIоагIдара. Индешцара вай отношенеш из кортмукъа паччахьалкхе хилча дешa хьа мел доагIача шерашка даим чIоагIлуш хьайоагIа, из дегIаалара бахьан долаш хьахилар машарах доттагIалах, вIаши гIуллакхаш лелаларах дола советско-индийски договор.

Индешара доттагIал вай чIоагIъе гIерташ хилар диза хьаьа а лоаш къоабал а ду индийски халкъа гIоръхьена лидер Индира Ганди кенте латтача индийски правительства.

ХIанз шоана хоьш ма хиллара, Индостански ах гIайрен тIа нерда хьа этта. Малхбоален бенгальски халкъо кортмукъален тIехьа къовсам лоаттабар бахьан долаш хьахиннай керда кортмукъе паччахьалкхе Бангладеш халкъа республика 75 миллион сега йоккхо хьинай кортмукъа хьлен къам дегIаоаладен, хIаьта уж дег тIаре цу йоккхача кортанна дахьаьла а бIйнар вай.

Бангладеш республика хьаллацарен куцца гIулакхаш лелаларен вай цикъ Коммунистически партеи Советски паччахьалкхена принципиальни политикера бегIаш ба. Дукха из йолццеш вай мехка хьйяр Бангладешe премьер-министр шейх Муджибур Рахман. Вай дог доахаш да вай мехкашта юкъерча гIулакхашта цу визитай лоархIаме моха хургхиларах. Воай агIонтахьара вай хIахо а дерриге дергда Бангладешa республикаца вай гIулакхаш дегIадоаладара а чIоагIдара а.

Бенгалашка безам ба, дунно

[illegible] [illegible] тIех[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кхьвсам болан [illegible] [illegible] [illegible] дац. Укх [illegible] [illegible] Пакистана [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гIул[illegible] дегIа-доаладара мел эша хьалаш долга.

Вай иштта хьаллоаш Индена, Пакистана, Бангладешa юкъера чIоагIъча машара дукха дола гIулакхаш. Цо дикка тоадергда Азе къилбашка чехк хьал.

Укх тIеххьарча шерашка машен агIора агIорахьа тоаделл дехийнад Японешара вай гIулакхаш. Дукха [illegible] СССР-ен Японен бартбаьб машара договор оттадара хьакъехьара переговораш е. Цох [illegible] [illegible] [illegible] факт лерх. Вай тем, [illegible] японски гIулакх[illegible] [illegible] цхьан кога тIа дахар вай шин халкъий хьашташ кхоачашдара хила из Iеш Далан Востока [illegible] океан [illegible] [illegible] а кхерамаз[illegible] а хьалхаша пайдане хургхиларах. ХIаьта вайх аьлча, вай кийча да Японешa экономически санна политически агIорахьа а вIаши пайдане [illegible] гIулакхаш шерра леладе а дегIакхуа, цу тайпара вIаши гIулакхаш лелалара машара пайдане хьолш тергала а леш.

Тхьовнча советски массо тIа-тIа дукхагIа теххам тIоавоа е Азе коллективни ларда тIа кховзаде Iалашъяра идея. Къахьегача гуналонга латт Азе мехкашна боле бертахьа бола шиъ — тIемa бахьанa группировкаш юкъе а йоацаш, цхьайоаче паччахьалкхенаш вIаше дукхьала уттахое кийча боацаш. Шерранa из [illegible] паччахьалкхенаша вIаши дикача лоалахой гIулакхаш лелаламаш йолча бе.

Азера коллективни кхерамалонa вайна хетачох, паччахьалкхенашта юкъерча гIулакхашта низ юкъе боакхлга дIалоникар, суверенитете сий дара доазонашта тIаьхха да йиш йоацаш хилара, цуьрча гIулакхашта юкъе ца гIертар, цхьатарбарча боккъонаш вIаши гIойле йолар лерна тIа цхьана леладу экономически кхы тайпа гIулакхаш шерра дегIакхувлар санна долча хьисапий ларда тIа латтан хила еза. Азе цу тайпара коллективни кхерамазлo хилара тIехьа латт вай, латтергъ а да, хIаьта из идея чакхъякхар духьа ерригIча паччахьалкхена цхьана гIулакхаш леладе кийча а да.

Дукха ха йоццаш а тIехь шийна уйла гIаззар США президенто Никсона Китае йийха хиита пекински кулгалдошна цуш шоана переговораш санна йолча собинт. Цу хьакъехьа фу ала йиш я?

Эттаро хьалда, шин паччахьалкхена юкъера керттерча юкъеттаманца, царна машара гIулакхаш дегIадаларе [illegible] [illegible] — хьала лоаттIаш [illegible] [illegible]. КНР дIахоадаь лоаттара тIапрзальче империалистически политикана духьала, дунен халкъашта юкъера цун лоархIам бе боатIаче тайпара бехьбаь тIеоара тIехьа хиннай Советски Союза массане а. Цхьабакъда; Пекинен Вашингтонца юкъерча хIанзарча контактай беш бола мах уж малагIча ларда тIа а сецлухьа а чакхйоаргда хозга [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] барта маIанен хьакъехьа шоай халкъашкен думенген кIеззига хоам баьб [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] цу [illegible] [illegible] [illegible] цIагIа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дар, китайска [illegible] [illegible] [illegible] чаьха къамхьегама турпалашка [illegible] доазонел аралоахам вай доле хIана къайла лоаттален [illegible] [illegible] дахьагIа шоаш хилар. Цудухьа пекински переговорий лоархIама хьакъехьа кхьдда дош аргда фенташа, США-ен КНР-ен дIахорча гIулакхашa.

Цхьабакъда, уйла тIа ца йоалтан йиш йиш йолаш яц хьаьст США-ни Китайски юкъерча шин агIорахьарча гIулакхий доазонаш арахьалла мехий метадалара бохьенаш луш йола, пекински переговорашка дакъа лаьцарий цхьабаь заявленеш. Кхьча тайнара кхетаа ала йолаш я, масала, Шанхае оттаьча бикесте ста, хоа вай шин халкъо (ескета аьлча американски китайски) шоай ба доаладо дерригача дунен халкъаш хьаша я заявлени?

Хоаш да, Ленина хана дешa Советски мехко машара дахара тIаааз лерригIа лоаттабеш бола къовсам «революционизма» «революци йохкарo» да «даш, дукха ха йоакхаш а тIехьа Пекине хьакхайкабаьлта. ХIанз китайско-американски коммюнике тIа бахъавй паччахьалкхенаш машаре вхара принципаш. Цунах, кхетадеш хе дарра, из хоастадар мара кхм ала хIама дац. Цхьабакъда, лоархIаме да, кьаьата тIа уж принципаш дIахьор хинна ца Iеш, гIулакхера хьаллача уж чакхъякхар а.

Але дезаш да, Пекине вIашагIкхетара хьакъехьа дукха тайтайнара ледащие сийлуеннaш дувлаш хIеар. Цхьабакъда, нетерешг котарш ма дий, хIаьта хоадам болаш дола дош вага, хIаьха а яхдаь из, фактанка, реальни гIулакхашка да. Цудухьа бухсоцаш боло мах бе сихлаш вай ДIахоача хано, дукха гаьна йоацаш хила а тарлучча хано, хьахьокхаргда, гIулакх боккъонца иштта латт, хIаьта тIаьхха вай кунах йоагIаш йола практически оьводаш ергш.

КНР-енца вай гIулакхаш лаьрца аьлча, вай партен Советски паччахьалкхен принципиальни ишона къоастам болаш хьахьехьанай КПСС XXIV съезда документашка. Съезда резолюце тIа аьнна, марксизм - ленинизма принципаш дерригIа хьаллоаттара, дунен коммунистически болама низо агIо ма мотта чIоагIъяра, социалистически Iажера хьаштаб лоралара поаиле тIа латт вай парти. ДIахо а боах: «Съездо мадбоваш бехан ху вай партен паччахьалкхен политика хьалхьаьа китайски пропаганда хьехагa

(Доладар 3-ча агIо тIа).

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛ

(Чекхдолар. Доладар 1-ча, 2-ча агӀонаш тӀе).

а дуккха дуьнца меткӀаьлеш. Цу цхьан хенна СССР-ан КНР-ен юкъера гӀуллакхаш лертӀадахара, советски китайски халкъашта юкъера дикача доладаной гӀуллакхаш доттагӀалли юхаметтаоттадара тӀехьа латт вай парти. Советски Союзан Китайски Халкъа Республикаоен юкъера гӀуллакхаш тоалдар шина а мехка оьлангарча, йӀаьххача ханарча хьашташа, дуьнен социализма хьашташа, империализмана дуьхьалара къовсам чӀоагӀбара хьашташа на яххара кургдарь. Вай цу позице шеш низ тахан а бизза лоаттаду.

Официальни китайски вакалаш вайга йоаз, СССР-ан КНР-ен юкъера гӀуллакхаш машаре дахара принципий ларда тӀа вӀаштӀехьдоахаш хила деза. Де хӀама дац, нагахьа санна социалистически пачхьалкхашерча гӀуллакхашна кхы доаккхагӀа дола кӀама де вӀаштӀехьлергда кьина ца хете, вай-м кийча да хӀаш советско-китайски гӀуллакхаш цу ларда тӀа леладе а. Шута дӀаала йиш я са, новкъостий, из де доаш кийча хилар вай дӀахкайкадь из йоа, тӀом ца хьоабара хьакъехьарча, доазонах дола дешаш къоастолара хьакъехьарча, вӀаши гӀойле йолча ларда тӀа гӀуллакхаш тоадара хьакъехьарча бокъонца хьадлачен конструктивни предложеней метта тӀа а доаккхаш хилар. Уж предложенеш китайски кулгалхоашта дуккха за хьалхагӀа деиз йоваш я. Китайски агӀора хьежаш латт гӀуллакх.

Новкъостий! Дунен халкъашта юкъера кхоллаш кӀаьдбаргахьа дӀахьалхашка, халкъашкара дӀадаха йиш йоаца бокъонаш лораяра гӀуллакха бовккхаш боля хӀара тӀа милитаризмах реакцен низаца тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа къовсам а лоаттабеш боах.

Гергарча Малхбоалерча кризиса кхерамеча хкуйрча хӀана цхьацхабараш, гучох. Средиземноморья районе кхоллам дукбуьла лерда хьест дӀатӀатоха дага ба. Кхыча тайпара ларкӀа йиш йолаш яц США-ен Греце хӀандарча режиман юкъе яь 6 американски флота Пирей яхача гречески портера тӀема база ялара хьакъехьара соглашени. Кхыча тайпара ларкӀа йиш йолаш дац Кипра Республика турча гӀуллакхашта гӀоьжагӀча тайпара юкъе гӀерта дага хилар, правительства состав хувцара хьахъехьа ультимативи хьасене дӀадехараш, хӀаьта уж бухсоццача кхаьчача кипрески пачхьалкхе кортамукъаленахи территоре бӀарчалахи яккхара тӀадерзадаь а да. Иззаморе да НАТО-с эхь ца хетаи эггара къоагӀа йолча средиземноморски пачхьалкхенна — Мальтана низ тӀакхахьар а.

Вай доттагӀашца цхьана фе хьеж вай социалистически содружества мехкий къулбехьарча довзоина юкъарчал доацаш оагӀув болаш йолча районе империалистически низаша лелаеча гӀуллакхашка, хӀаьта цу гӀуллакхашта духьалара гӀуллакхаш вай чакх а доах.

Вай арахьарчен обороннии политике вай терхаш ца деш дага йиш яц, дуккхача империалистически пачхьалкхенашка хӀаьо а герз Іоадеш хилар. ХӀанз Вашингтоне кхоаш лаьттача бюджета тӀа оттадаьд тӀема гӀуллакхашка, къаьстта а йӀаьххача ханна лаьрхӀа стратегически герзаш хьадара программа кхоачашъерга дӀаухийтар дикка алсамдоаккхилга. ВӀашагӀкхийттача Штаташа тӀема гӀуллакхашка дӀаухийта ахча алсамдоаккхилгаъ дӀадех НАТО-га гӀоллерча шоай союзникашкара а.

Сабари лакха филели а йолаш, Советски Союзо дунен халкъашта юкъерча арене хьалла дӀаяхухьактиимпериалистически курс, хадданза а чӀоагӀа а лораду социализма, халкъий кортамукъален, берригъюкъарча машара хьашташ. Цу курса лоархӀамерча составни долча даькъех цаӀ да герз дӀадаккхара тӀехьара къовсам.

Герз дӀадаккхора хьакъехьа КПСС XXIV-ча съездо оттаьча предложенеша хӀацзе а практике дӀахьеккхад шоаш лахаре низ болаш хилар.

Дунен халкъашта юкъе шерра а дика а дьаллацар герз дӀадаккхара хьакъехьара дерригдунен конференци гульярах йола вай инициатива. ООН Генеральни Ассамблея шин лаьрххӀа йолча резолюце тӀа могийр из идеи, дерригдунен конференци гульярах долча дешагӀа дӀахо кьажа соцам а бир.

Социалистически мехкий инициативагӀа кийчаьнй бактериологически герз ца могийта, цуй еррига запасаш дӀаяха лерхӀа конвенци. Цунна тулгои кадара ларга да вай.

Вай найдане лерхӀ дӀадахача шера гураьхьа ядерни тӀом хьара кхерам кӀезигбара хьакъехьарча гӀуллакхех СССР-ан США-нех юкъе яь соглашени. Советски Союз тӀехьа я цу е вокх форме кхыйола ядерни пачхьалкхенашца а из тайпа барт бара.

Вай цӀенхаштта лоархӀаш бу стратегически герзашта доазув оттадара хьакъехьарча советско-американски переговорий а. Цар толам баргхилара лард — из дакъалоацача шиина а агӀона кьаьтарра йолча кхерамалел принцип хьаллацари гӀуллакха тӀехь из принцип лелае кийча хилара да. ВӀаши тӀаэцдалургбола барт бара тӀехьа да вай. Советски а хӀаьта иштта американски а халкъий хьашташта, дунен халкъашта юкъерча кхерамалел хьашташта на беззара хургбар из.

СССР арахьарча политике империализма бӀехача агрессивни гӀуллакхашта чӀоагӀа хӀама тохар къоастанза йолча дунен халкъашта юкъерча проблемай хьакъехьа конструктивни гӀулакх лелидарца, идеологически къовсаме машар хург ца хилар — духьала йолча общественни системаш пачхьалкхенашца вӀаши найдане дола гӀуллакхаш леладе кийча хиларца цхьана дувзаш да. Иштта дола гӀуллакхаш дегӀадоаладе лерхӀаш вай еча контакташта, визиташта, вӀашагӀкхетарашта юкъе лоархӀаме моттиг ловцалургья Москве США президентаца Ричард Никсоница оргӀолча переговорашта. Уж переговораш, хоаш ма дарра, дӀайолалга еза 22 мае.

ХургӀолча советско-американски переговорашка дорта болеш реалистически позицешкара хьеж вай. Вай дика кхетаду, советско-американски гӀуллакхий хьал вай шинна а мехкий халкъашта сане иштта дерригача дунен халкъашта юкъерча хьала, из дӀахо а тешаме машар оттабара е тӀема кхерам чӀоагӀбара кхаьна тӀа дегӀаккхувлара мел лоархӀам болаш да.

Цудухьа вай воай декхар лерхӀ вай шинна а мехкий халкъий хьаштий духьа, беррига а вегара машар чӀоагӀбар духьа, вай политика принципашта тӀера ца а доалаш, СССР-ан США-нех юкъерча отношенешта найдане хургдола гӀуллакхаш белгалдахар.

ВӀаштӀехьдаргдий - хӀа цу тайпара дола гӀуллакхаш лела, хӀаьта цунца советско - американски отношенеш чӀоагӀагӀа стабильни хилийта? Цунна дола жоп хургда Москве хургӀолча советско - американски переговорашка.

Вай хьалхагӀа дӀахьахьа е ала, хӀаьта хӀана бекх а цу СССР-ан США-нех юкъера гӀуллакхаш тоадала йиш йолаш да. Цул совгӀа, из хилча бакъахье а да, цхьабакъда, кхетадеш из хьалхара, моллагӀа а долча аходлагӀча мехкийи халкъийи чотагӀа а доацаш, цар законни бокъонашта хьашташтех ене а доацаш. Иштта а вай хувцалургӀолаш ца шиха.

* * *

Новкъостий! Коммунизм хьалхара хӀара шердача этапе советски халкъий цуй коммунистически эвлаградан тӀьалхашка уттаду кхы а тоалхаштӀен доккхагӀей дола декхараш, кхы а саклетаменгӀа, дуккхагӀа аравешш политически хьалари хулга дӀадах хургара.

Шоай XV съезда советски профсоюзаш наггаьалхкай массене а къоабдабаь, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсамаш чӀоагӀбеция, советски общества боккхен влияни еш болен низ хилерех тарра. Профсоюзаша шоай практически гӀуллакхашка хьалхадд шоаш ларте тешаме чӀоагӀаде хиниклга, йоага, хургӀолга, коммунизм хьалгыра нах оарцагӀа боаха массане а лоархӀаш ший дешь организаторш йолга.

Укх шера советски халкъо дездергда сийлен дата — Советски Социалистически Республикай Союз хьаьн 50 шу дизар. Болхлой класс, колхозни ахархой, интеллигенци, беррига советски къахьегамхой парте тӀаьхьех цу сийлахьийннача исторически собите юбилей еггара социалистически ях кхы тӀа а лерда айарца, кердача къахьегама хотталонаш яхараш наггаьлхара.

Аз дика а хетӀа хоаш бу шуга, новкъостий делегатой, социализми коммунизм хьалгьеча, халкъа бохахи дегӀабоаллабара планаш толаше кхочашъеча советски профсоюзашта карагӀдийнна доккхий хӀандо тервел а деш, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СССР профессиональни союзашта Ленина орден кларах.

Профсоюзашка тӀалла Даьхен лаккхара орден ду болхлой классе, къахьегама интеллигенцена, юрташкарча къахьегамхой йоккхача отряда бархӀлагӀча питилетта мерашка мехка хьалдашка царна карагӀдийнарш бахьан долаш. СССР профсоюзашта Ленина орден клараж хоам а беш, мукъа ба сона, В. И. Ленина из ше дийна волча хана эггара тӀехьа хийнача профессиональни Союзий — Ерригроссийски съездагӀ дахьийта письмо тахкдоаллаш аьнна дешаш доаладе: «Дерригача низащца, массе а оагӀоръяра бола чӀоагӀ а бе тоа а бе»...

Центральни Комитет кӀоарста тешаш а Даьхено деннача цу лакхача совгӀато Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда белгалъяь коммунизм хьалъяра сийлахь а йоккхий хьалкхаш кхоачашъеча керда кхоталоташ ялара советски профсоюзий лог уроттадерехилара.

Мукъаба сона парте Центральни Комитето дайта мовршал СССР профессиональни союзий XV съезда президиумага дӀадаладл.

(Новкъост Л. И. Брежнева дагачча къамаьлага чӀоагӀа тӀербен тӀабаллайта да а дийтӀар, хӀаьта из дӀаьхдаь тӀоарам доттар шьке санна дуккхаза наьгагӀа а доахар. Къамаьл чекхдоаллеча деша дешаш ура а латташ, дӀахьаьхдаь тӀоарам а дотташ тӀайхар съезда делегаташ хьалхашка. Зале цӀогӀар доттар: «Ура!», «Сийле хайла КПСС!», «Ленински Центральни Комитета — сийле!»).

ЕРРИГСОЮЗНИ ПРОФЕССИОНАЛЬНИ СОЮЗИЙ ЦЕНТРАЛЬНИ СОВЕТА ОТЧЕТ

ВЦСПС председателя новкъоста А. Н. ШЕЛЕПИНА доклад

Делегаташкен доазол дехьара бьахкача хьалхашкен А. Н. Шелепино аьлар:

Укхаза мел бегӀарий уйлаши дегардараши дӀааал аьнна хет сона ейса, нагахьа санна Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева дахьча кӀоаргачех боккха чулоацам болчеш къамаьло вайна массаена а дӀаваь чӀоагӀа, йишургӀоаца уйлаш дегашка ювцийна яз дахча.

Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлаца итогаш йир карарча пятилетка хьалхарча шера, яьхьеккар вай парте Центральни Комитетон Советски правительства кхочашдара хьинаре къахьегаш дола деккараши проблемаши, лаккха мах бир профсоюзий гӀуллакхий, массе оагӀорахьара дахьилар цар практически декхараш, шерра хьахьеккар дунен арейера кьал. Советски профсоюзаша лоаргагӀа ца йоахаш царгара шоай доалле леларан йиза кхочашъярах тӀаш КПСС ЦК-ас дайтача моаршалаш новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлецеш хьахдаьхка вай парте указанеш.

Мукъаба сона новкъостий, вай мехка профсоюзий берригача членийи вакалех латтача съезда кӀерагӀа КПСС Центральни Комитета, КПСС ЦК Политбюро членашта, КПСС ЦК секретариашта вай съезда баьха цар чӀоагӀагӀа-уйла тӀайохийташ хиларах дег тӀера баркал ала.

Вай массене а чӀоагӀа догаш тоха а лалийтал, гӀаж а дагад профсоюзашта Ленина орден клараж новкъоста Л. И. Брежнева бахча хоамо. Из доккха совгӀат деларга XV съездо, дуккха миллионаш болча советски профсоюзий членаша дег тӀара баркал ал КПСС ЦК-ана, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета. Профсоюзашта деина совгӀат болхлой класса, къахьегача интеллигенцена, юрташкарча къахьегамхой йоккхача отряда денарг да. Цхьабакъьа, новкъостий, совгӀат далар — карагӀдаинийий мах, бар хинна Іаш. Цо дуккхача кӀамашта декхарийла а ву.

Советски профсоюзий берригача члений кӀерагӀа съездо КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета доаш лу, парте еча йоаккхоцен терконнен, Ленина орден ялара жоп луш, цар парте XXIV съездо белгалъяь коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхий планаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме шоай хьинар денгара денга сов а доахаш, кхы а дикагӀа болх бергхиларах.

Укхал хьалхара, профсоюзий XIV съезд хилча дехз дикь шу дьалнад, аьлар докладчика. Из юкъ белгалъяьккхай КПСС кулгалца советски халкъо аьхача йоккхийча политически къахьегамен коталонашца.

Сийлахь-йоккха ленински идеи толар белгал а доаккхаш дезаьр вай мехкой дерригача прогрессивни адамашен В. И. Ленин вань 100 шу дизар. ХӀана еш юбилей — Советски Социалистически Республикай Союз хьаьн 50 шу дизар белгалдаккха кийчлуш ба вай моах.

Вай мехкарен дунен тӀарен гӀуллакхаш дегӀалахара керттера собити а хинна дӀаттар наьхнь политически къахьегамен хьинар кхы тӀа а чӀоагӀа айдаь йола решенеш яь КПСС съезда. Кхоачашдаьча декхарий доккхалга, чоалхане хиларга лоархӀагта дилача белгала дерригдунен-исторически лоархӀам бола событи я из съезд.

Парте XXIV съездо къегучаьнха кхоанаш бащха-дика горизонташ хьадла къахьекхай КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумо йийшаш къоабалъьяь йолча а цул тӀехьагӀа СССР Лаккхехьарча Совето чӀоагӀъьча а нйслагӀча пхе шера плана тӀа. Халкъа боахам дегӀабоалабара нйслагӀа пхе шера план — белгала исторически лоархӀаме документ, партен халкъан цхьана хинйтача кхьи дальна беркат.

Доккхал де бокъо йолаш да вай, советски профсоюзаша Коммунистически партен цуй ленински Центральни Комитетон кулгал а деш, дерригача халкъа юкъерча коммунизм хьалъяра гӀуллакха юкъе шоай хьинарца лоархӀаме дакъа лаьца хиларах.

Парте XXIV съездо хьайийлла вай кхоанен бащха-дика горизонташ бокъонца шоаш ма ирра хьахьеккхий КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумо йийцачен къоабалъьа тӀаийчачен, цул тӀехьагӀа СССР Лаккхехьарча Совето чӀоагӀъьча нйслагӀча пхе шера плана тӀа. Халкъа боахам дегӀабоалабара нйслагӀа пхе шера план — белгала исторически лоархӀамера документ, партен халкъан коллективни хьекъалах дальна беркат.

Кхетадеш да, пятилетка хьалхара шу чаккхдоаккхача нахагӀа позитивни, моттигашта кийсе дика доккхий кхоачамбоацараш долаш моттиг а хиппа хилар, къаьстта уйла тӀаьхийта йоагӀаш цхьайола проблемаш гучаьнна хилар. Тахан цу хьакъехьа дийцар новкъоста Леонид Ильич Брежнева къамаьлаца. Цхьабакъьла, нагахьа санна соаха доале хӀама вӀашагӀтохаш яьча вай хьайгача кьина лоаттабьча къовсамен керттерча итогий хьакъехьа дийцача, цхья рьаьза хила еррига бокъонаш йолаш да советски халкъ. Коммунистически парте кулгалца дахьа доккхий толамаш доахача хоадамболлаш дола дакъа кхоач вай мехка турпалча болхлой классега, колхозни ахархошка, советски интеллигенцега.

Кердача пятилетка хьалхарча шеро хьахьеккар дуккхача советски нахьа къахьегама турпалал, 1971 шера керттера планови ладанеш кхоачашъьяй, хӀаьта дуккхаьа хьоккамий хьакъехьа — хоцал хьалха.

Вай съезд деккарийла я, аьлар цӀахо А. Н. Шелепина, советски профсоюзий отчетни ханарча балка итогаш е коммунизм хьалъяра хьакъехьа КПСС XXIV-ча съездо оттадаь декхараш кхоачашдара тӀехьа лоаттабеча къовсама дакъа лацара хьалда йола программа оттае а.

Парте, Советски пачхьалкхено профсоюзаша керттера йоахкхо из советски сага. Коммунизм хьалъяра еррагача этапашка де йиш мел яр дир советски нахьа вахар тоадара.

Из гӀулакх кхоачашдара лаьрхӀа я нйслагӀча пятилетке халкъа вахара хьал лакхдара КПСС ЦК Политбюроси Советски правительстваси оттаьь а КПСС XXIV-ча съездо цхьа барт болаш могиаь а йола шерра программа. Из кхоачашъяро практически тоадергда бахача нахьа ерригача категорей вахара, къахьетамв, быта хьалаш. 1970 шерица нийсйина 1975 шера 70 процент лакхъеръа бахача нахьа ахчий доходаш. Цу сумма тӀара 22 миллиард сом, е дӀаяхача пятилетке хинначул 2,2-зза дуккхагӀа доходаш дӀайохийт алапе ставкаш окладаш, пенсей, пособей, стипендей, кхыча гӀуллакхий бовраш лаккхдара хьакъехьарча пачхьалкхен мероприятешка.

НйслагӀча пятилетке алапи лакхдара хьагъехьарча гӀуллакхаш чулоацегӀа бӀалхоехи гӀуллакхерча пахахи 90 миллион саг.

1971 шеррехьа а 20 процента гаргга алапи лакхдаьд машенахькъа транспортен метрополитенийн болхлошта, юрта боахама механизаторий тарифни ставкаш 15—18 процент лакхъяьй. Укх шера бетта этапа кӀезигагӀахола алапи 70 сом хургда, гаьнарча къилбаседа районашкен царца ниййсъявча моттигашкен, европейски къилбаседе, Даьхни Востоке, Малхбоалени Малхбузени СибергӀа, Урале боах беча юкъерга алапи доагӀача болхлойн гӀулаккхерча наьхен ставкаш окладаш лакхъерга, хӀаьта цу районашка бетта 70 сом алапи доагӀача болхлоштен гӀуллаккерча нахан тӀерь налогаш дӀайоах, бетта 90 сом доагӀаршта кхаь даькъах цхьа дакъа совгӀа налогаш лоххь; хьехархой, лорий, школе деша даха ха йолаеча берий учрежденей воспитателий алапи, вузий студентайи юкъерча специальни дешара заведеней дешархойи стипендеш, бийсан баьча балхах луш дар лакхдергда, кхыдола дукха гӀулакхаш а дергда.

Советски профсоюзашта беча балха лоархӀаме участок я къахьегамхой социальни Іалашбара дуккхача миллиардех латташ бюджета цар деш дола доах. Укх шера пачхьалкхен социальни страхованеи бюджет 20 миллиард сомага кхаьчар, е 1966 шера хинначул дюзза гаргга лаккхъелар. Ханна боах цу булуш бисарах болхлойи гӀуллакхера нахи пособешца Іалашбера дунеи тӀа эггара йоккхагӀйола нормаш оттаьй вайцига — 100 процент алапи пенсеш хьожадара а дӀадалара а эггара тӀех дола льготи хьалаши.

ДӀахо а дегӀайоагӀергья хьайтӀаккхувш йола тӀехьа кхетачча дезаланта пачхьалкхено массе а оагӀорахьарьа деча новкъостала система. НйслагӀча пятилетке юкъедолладу бетта дезала цхьан члена лаьрхӀача 60 сомал тӀех еррига вӀашагӀтесна доход йоацача, кӀезига Іалашбьаьча дезалий берашта пособеш толакга. 1973 шера дене берах болчен бер даьнен хана еннача отпускаш къахьегама стажага хьежжа доацаш алапе 100 процент дала лерхӀ. Цамогаш долча берашка хьежаш доагӀа алапи тела денош дуккхагӀа хулийтаргда. Уж керда гӀулакхаш кхоачаргда 35 миллион гаргга болча кхалнахега, 1,7 миллион дуккхагӀа хургба дӀаьдаьча ден группашта чулоацд дешархой, хӀаьта школе деши доха ха йоацача берий учрежденешка 2,2 миллион моттиг дуккхагӀа хургья.

БархӀлагӀча пятилетке лоархӀаме дика хувцамаш хиннад пенсионни Іалашон системе. ДӀадахача шера лакхдаьд къабаларах болхлоштен гӀуллаккерча нахан луш долча пенсай лохехьара боарамаш, кхоабар дӀавалярах луш дола инвалидноста лохехьара пенсеш, болхлоштен гӀуллакхерча нахан санна пенсеш хьожадара иштта йола порядок оттаьй. Уж гӀулакхаш кхоачаргда 16 миллион гаргга нахача пенсионерага.

Доклада тӀа белгалдоаккх, укх тӀеххьарча шерашка миллионаш болча болхлой, колхозхой, гӀуллакхерча нахьа къахьегама хьалаш дикка тоадаьлга. ДӀадахача пхе шера 10 миллион саг дуккхагӀа хиннаб мах боацаш спецбарзкъаши спецкогагӀирси тийна болхлой, хӀаьта цу гӀулакха дӀадахийта ахча цкъан ахаззен алсам я дьнина 6,4 миллиард сом хилар.

Укх пятилетке къахьегама хьалаш тоадара тӀадерзадьча гӀулакхий йоккха комплекс кхоачашъе лерхӀ. ВЦСПС-а лерхӀ, министерствиш - изготовителаш, йоагӀаш йола профсоюзий ЦК-аш, спецбарзкъий, спецкогагӀирса, дегӀ лорадеча хӀамай кердагӀа а найданегӀа а дола тайпаш араяхилга дегӀайоаладара а сихдара а, цар ассортимент шерьяра, уж дикагӀен чӀоагӀагӀен хилийтара де деза хоадамбоаллаш дола гӀулакхаш диказа яргӀоацаш хилар.

Хоаш ма хиллара, советски профсоюзашта тӀадилад къахьегамах дола законаш ийса кхоачашдара тӀахьожаи лоаттабар санна йола лоархӀаме масеи кхоачашьелга. 1970 шера дерригача халкъо йийцачул тӀехьагӀа СССР Лаккхехьарча Совето чӀоагӀъьяй ССР Союзен союзни республикайн къахьегамах долча Законодательства Лардаш. Цо хьахьекх партен правительстван болхлой класса, вай мехкарча берригача къахьегамхой оьлангарча хьаштий ю кердадойкхе.

Вайна бӀаргагуш доаьзргдоацаш хувцаленнад советски нахьа вахара хьалаш. Советски Іедала шерашка СССР-е хьаьй 950 совгӀа город, цу даькъе бархӀлагӀча пятилетке хьахинний 113 город. ДӀаяхача пятилетке хьалъяьр 11 миллион 350 эзари квартира. Вай мехка чуйе цӀенош шерра хьалдеш хилар хьахьокх, укх тӀеххьарча ит шера кердача фусамашка ваха 110 миллион гаргга саг чухайна хиларо.

Укх тӀеххьарча шерашка тоаденнад общественни кхача кийчбелга. Пхе шера болхлой столовешкара моттигаш 45 процент дуккхагӀа хинний. Цига хӀара дениа хӀама дуъ 40 миллион гаргга болча къахьегамхоша.

НйслагӀча пятилетка керттерча декхарех цаӀ да бахача нахь бытовой гӀуллакхаш делга дикка тоадар. Кердача пятилетке бӀарччача мехка моззачул хӀазнагӀа болаш дегӀабоалабе беза бытовой гӀуллакхаш дара боарам, хӀаьта пятилетка — кхоазза гаргга.

Советски нахьа материальни, культурни, дуккха хьашташ а къахьегама кхоачашделга дувзаден из да салоӀилга, санаторно-курортни дарба лелга, туризм дегӀайоаллаелга вӀаштӀехьдаккхар тоадарна. Отчетни юкъа профсоюзаша миллиард сом гаргга дӀадахийтах лерда санатореш, пансионаташ, салоӀа цӀенош, туристски учреждени хьаьлдерга.

Укх пятилетка шерашка 230 эзар моттиг йола здравницаши туристски учреждени хьалъе, транспорташ ю путешествешта-халаза дуккхагӀа а, хӀаьта санаторешка дахьа лоацараш шозза дуккхагӀа хилийта, аьлча доклар латт вайна хьалхашка.

Делегатий цӀерагӀа докладчика КПСС ЦК-на тешам белар социалистически производство ма могга дегӀайоалайра ларда тӀа советски халкъа вахара хьал тоадаре КПСС XXIV съездо хьалханийк оттадаь декхараш диза кхоачашдара советски профсоюзаша дӀахе йодача хила а де мел дезар дергхиларах.

НйслагӀча дятилетка керттера декхар белга а дьакха, докладчика аьлар, парте XXIV съездо цунца цхьана хьахьеккар из кхоачашдара керттера наькъаш: социалистически производство дегӀайоалайра лакха темпаш, цуй эффективность лакхъяр, Іилма-технически прогресс, къахьегама овсарле лакхъелга сихдар.

Вай мехка экономически оборонни низ, халкъа йоахам дӀахо а дегӀабоалабара лард хила а хийцай, хӀаьта дӀанз йолаш а ше еза промышленность.

Парте белгалбаь никъ чакхбаккхара сихагӀча темпаца дегӀаухаргда халкъо леладу товараш араяхацилга. Ейга промышленность дегӀайоалайра дӀаяхача пятилеткечул шозза гаргга дуккхагӀа средствиш хьожаьяй. Оборони доалкъош а тӀехь лахьрхӀача езача промышленносто шозза гаргга дегӀадоаладергда халкъо леладу товараш араяхацилга.

НйслагӀча пятилетке кхоачашъеш я халкъа вахара хьал тоадара Іалашмате боккха лоархӀам болаш йола юрта боахам дегӀабоалабара парте Іилман ларда тӀа кийчъяь йӀаьххача хилара комплексни программе.

Юрта боахам дегӀабоалабара укх пятилетке хьожаяьй 129 миллиард сом капитальни вложенеш, е дӀаяхача шин пятилетке еррига хьожаярах миссел.

Уж декхараш кхоачашдечал возлействи яра керттера метод я социалистически яхь.

«Социалистически яхь вӀаштӀехьйоаккхилга дӀахо а тоадарах» болча КПСС ЦК Соцам тӀа вӀашагӀтехай из вӀаштӀехьйоаккхилгара Іалашмате йоккхе опыт, гучадаьхад цӀенхашттара кхоачамбоацараш, хьахьекхад яхьа эффективность лакхъяра керттера лостамаш, хӀанзарча этапе къахьегамхой производственни хьинари творчески инициативи дегӀайоаладарш де дезарий низ бола программа белгалъяьй.

Социалистически яхьа керттера лостам хила беза къахьегамхой ма мотта къахьегама овсарле лакхъяра оарцагӀбахар. Іилма-технически прогресс сихъяр, керда техника хьаяри караерзаяри, Іилман ларда бакха къахьегам юкъебоалабелга, йолх беш бераш кхы дуккхагӀа на хулийташ производство белгалбаьча боарамга кхоачаяр, хӀабоца къахьегам кӀезигбар, бедалаш материальни ресурсаеш ххетамца найда эцари уж кхоари, халкъо леладу товараш дуккхагӀа араяхацари цар дикал лакхъяри, къахьегамен общественни дисциплина чӀоагӀъяр. Яхьа девиз хила еза «НйслагӀа пятилетка — ударни хьалха!».

НйслагӀча пятилетке парте оттаьча керттерча декхаро, дӀахо кхий А. Н. Шелепина, ВЦСПС, профсоюзий советаш, комитеташ юкъьахийхара профсоюзий организацеш декхарийла ю халкъо леладу товараш араяхацилга дегӀадоаладерах цар дикал лакхъярах керкам чӀоагӀагӀа тӀабахийта. Из лоархӀамегӀдола халкъбоахама декхар кхоачашдара лоаттабеча кьинаерча къовсаме хӀара болхлой гӀуллакхера сага юкъе ца озаш цхьаккха профсоюзни организаци хила йиш яц хӀанз.

Юртбоахама производство дегӀайоаллеча доккхий декхараш кхоачашде дезаш я профсоюзаш. Юрташкарча къахьегамхой творчески хьинар айдара опыт Іоаьнай профсоюзни организацешка. ТӀехьтӀехьагӀа шерагӀа баржаш латт лаьтта лелдарен шайбай болхлой лелабарех культура лакхъяра, экономи яра кхомбараи тӀехьара болаш. ХӀанз дуцар промышленни предприятеша юрта боахама вӀа машенаш, запасной оттхалаш, удобренеш, гӀишлон материалаш, эшаш йола кхыйола промышленни продукци дуккхагӀа хьаяра тӀехьара социалистически ях кхы а шерагӀа йоаржаярах ва.

ХӀандарча пятилетка экономически декхараш толаца кхоачашдара дукхеррах лоархӀам болаш я общественни производства эффективность лакхъяра проблема. Цунца дувзаденна хьалхарча моттиге отталу Іилма-технически прогресс сихъяра декхар.

КПСС ЦК-ас КПСС XXIV-ча съезда еча Отчетни доклада тӀа новкъоста Л. И. Брежнева къаьстта белгалдаьккхар Іилман технически прогресс коммунизма материально-технически база хьаеча керттера хилар.

Советски профсоюзаш Іилма-технически прогресс кхоачашъеча парте хьинар дола гӀончаш я. Цар къахьегамхой творчески инициатива тӀаерзаю технически прогресс сихъяра, дикагӀйола опыт йоаржаяра.

ХӀанз Іилма-технически обществий изобретателий а рационализаторий а обществий мугӀарашка вӀашагӀкхийтта ва технически прогресса 11 миллион энтузиаст.

Профессиональни союзаш, Іилма-технически обществаш, изобретателийи рационализаторийи общество декхарийла я производительни низаш дегӀадоаладара хьашташта Іилманен техникански карагӀдаьнарех кхы а беззагӀа пайда эца.

Шоай хиннадь а шерра а юкъехкахьа еза изобретенешта рационализаторски предложенешта. Іилма-технически общественноста рекомендацеш, кердача техника хьакъехьарча хьажарийи конкурсийн эффективность лакхъе еза.

Вай декхар да къахьегамен производственни дисциплина чӀоагӀъяра тӀехьара къовсам лакхбар. Тахан ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар прогульщикашта, лоамарашта, летунашта, браковщикашта цӀенкла къаьстаман озабезам хургбац, цхьанна а хӀамано уж новкъостеша деча эхьаи тоажамаши кӀалхара боахаргбац. Из дара профсоюзий бокъонаши торонаши йоккхий я, царех дикка дикагӀа пайда эца вай декхарийла а да.

Къахьегамхой депутатий Советашца цхьана къахьегамхошта гӀуллакх дарна кхетаменача предприятей учреждений болха режим дӀахо а тоадара хьалха а дене.

А. Н. Шелепина белгалъяьккхар боахамо организацешка, комсомольнаца, халкъа тӀаьхьожаи организацеш цхьана КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «Производства резервех дикагӀа пайда эцарах халкъа боахаме вузкъаи кхоа болга лакхдарах» долча Письмана дувзаденна боккха болх баь хилар.

Производства резервашца экономе режимаца пайда эцаро ВЦСПС-он ВЛКСМ ЦК Эеррига кхайкадаьча Ерригсоюзни общественни хьажаро новкъостал хьаь ялхха 1969—1970 шш. Іоархарча металлий прокате 1,5 миллион тонн, сийрда бесаш йолча металлий 100 эзар тонн, кхыйола материалаш кхы тӀа а боахама юкъелаза. Халахете а, дуккхача предприятешкара бӀаргнайина эша материальни ресурсай.

ОвлангарнярелЦаӀ а продукци дикал тоаяра проблема. Продукци дикалга кхоачашхилга духь къовсам лоаттабар хӀара болхлочун, колхозхочун, инженера а техника а, хӀара советски къахьегамхочун гӀулакх.

Мехка хьаьй тӀа-тӀа дуккхагӀча нагийа малеи мехкараше цхьан хенна йистеньиха юкъера образованеш йоанкаш йолча профессионально - технически дешара заведеней шерра сеть.

Пятилетка шерашка профтехучилищайхара болхлой класса мугӀарашта юкъебоагӀаргба 9 миллионал кӀезигагӀа боаца къона болхлой. Из боккха низ ба. Профсоюзаша хьатӀаккхувча къоначча болхлой еча йоккхисно чулаца деза уж дешара заведенеш вӀашагӀйоккхара новкъостал даргар кадрови болхлоша училищий йисте а нах производстве бьахкарашта шефство лоаттаелга вӀаштӀехьдаккхарга кхачалца дола дуккха дешаш.

Хоаш ма дарра, профсоюзий лоархӀамеча декхарех цаӀ — производства доалдеча кхы а дукъа дуккхагӀа къахьегамхой юкъедоалаелга Іалашдар. Цу балха дика опыт Іоаьнай профсоюзашта.

Общественни практика, вай мехка социалистически демократи дегӀаяро хьалхашка оттаьй боахаме дешаш къестадеча профсоюзни организацешка дакъа лацар, социалистически яхь, болхлой собранеш, хадданза болх беш йола производственни совещанеш, къахьегамхой творчески объединенеш, коллективни договораш, новкъостий судаш санна йола боахама доалдара къахьегамхой юкъеозара лоархӀаме йола организационни формаш.

Профсоюзни болхлойи собранеш дунца деза къахьегамхоашта эшараши хьашт дареши кхочашдарца дувзаденна дола дешаш, цига болхлошка, гӀулаккхерча нахага, колхозхошка хин-хиннадьа йоаш бе беза бряхамеш профсоюзни органий гӀуллакхий хьакъехьа, юкъа еза производство дегӀайоаллара, къахьегам лорабелгех кхерамзлен техникен тоаяра, дисциплина чӀоагӀъяра тӀаерзаь мероприятеш, къахьегамхошта материальни моральни поощрени яра, кхыйола дешаш. Боахамен профсоюзни кулгалхой декхарийла ба болхлошта хьаллхашка отчеташ телаш хадданза выступленеш яра хьакъехьара парте XXIV съезда указанеш лоарзагӀа ца йоалийташ кхоачашъе. Отчет лучча юкъагӀа ВЦСПС-о, профсоюзий советашен комитеташен дӀахо эргӀайоахаш тоаьй коллективни договораш кийчдарех уттадарен практика, лакхбаьб цар чулоацама хьаллара бехктохам, уж уттадара гӀулакхаш аттача даьлал. Цунца цхьана, дуккхача предприятей коллективни договорашка кӀанз а йиза тешалъяи болх беррий къахьегама хьалаш, бет. салоӀам тоабеча кхы тӀа а дуккхагӀа хиниа торонаш.

Укх тӀеххьарча шерашка дуккхача предприятешка Іоаьнай коллективни социально дегӀайоалайра перспективни планироване опыт. Предприяте шерра йоаржаьеча пхе шера плана керттера лакъе хилара тарра, социально дегӀайоалара предприятей коллективий шоай пятилетка хургӀолча тайпара лелдаира дергдаш гӀулакх, аьнна хет ВЦСПС-а.

Боахама кулгалде къахьегамхой иштта юкъеувш общественни тӀахьожама тайп-тайпарча формашка гӀолла а. Цу дахьа масех тайпара беркате болх бу масеха миллион профсоюзни активисто. ГӀулакха хьашташа дӀадех, халкъа тӀаьхьожама организацешка кхы а чӀоагӀагӀа бувзам болаш профсоюзни организацеша болх белга.

Керда тайпа саг хьалкхевара исторически декхар кхоачашдеча, белгалдоаккх отчетни доклада тӀа, парте лоархӀаме дакъа кхоачийт профессиональни союзашка.

КПСС XXIV съезд хиннача тӀехьагӀа, кхетам балара дахьче профсоюзаша шоай гӀуллакхаш чакхдоах идеологически балхеи нахи политически кхетам баларен еррига формаш дӀахо шерагӀа йоржаелгец кӀаргъелгец. Советски халкъа хадйини культурни боараш лакхбелга парте вӀаштӀехьбоаччо хьалашна. Кхетам болача дерригача гӀуллакхашта боккха лоархӀам болаш да хӀандарча декх хье дахе кийча керттерча КПСС XXIV съезда указанеш дӀахо дегӀа а йоалаеш, КПСС ЦК-ас дукха ха йоаккхаш тӀайдийча социализм.

Профсоюзий XIV съезд хинначул тӀехьагӀарча шерашка культурно-кхетама болх тоабьаь ВЦСПС, профсоюзий советашен комитеташен. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара декхараш кхоачадеча профсоюзаша къахьегамхой депутатий Советашца, комсомолаца, культура организацешца цхьана беш бола болх шербенияб. Цу балха дикка шерагӀа юкъеоза йолаьй творчески интеллигенци, Іилма, культура, искусство деятелаш.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара хьакъехьа коллектива бола лоархӀам тӀа-тӀа биззагӀа хилийтара хадданза йоахо е декхарийла я профсоюзни организацеш.

Массово - кхетама балха тӀехь империалистически пропаганда эггара чӀоагӀагӀа хьаьди хӀама тоха, капиталистически строя акхи чулоацам цуп вахара образ кьарле ца хилар гучаяха, социализмах коммунизмах сийлахи ийсхой хьаьсоха декхарийла да вай.

Экономика дегӀахара геттара йоккхийча масштабашка дузалдеина хьалхарчарех кьа моттиг лоах кхараш экономически кийчъяр тоадарь декхаро. Отчетни хана профсоюзаша экономически образованеца юкъеэзар миллионаш бола къахьегамхой. Вахьда хӀанз из кӀезига да. «Къахьегамхой экономически образовани тоадарах» болча КПСС ЦК соцамо дӀадех вайгара боарах болашаш из болх шербелга.

Болхлошта экономически политически кхетам балара хьакъехьа боккха лоархӀам болаш я коммунистически къахьегама школаш. Цига хӀанз дешаш ба 1970 шера хиннарей кхозза дуккхагӀа гаргга къахьегамхой. «Коммунистически къахьегама школай болх тоабарах» болча КПСС ЦК соцам тӀа боккха мах баьб цу школай, дикагӀйола производственни опыт дӀайоазийтара, къахьегамхошта юкъе беча массово-политически балха, лакха социалистически дисциплина хургӀолаш кхетам балара эффективни форма из хилар белгал а доаккхаш.

ВЦСПС, профсоюзий советашен комитеташен оттаьй школашта хьалхле лелаяра цаӀ йола система, партийни организацей новкъосталца церна хьалхе делара юкъе эзаб дика кийчбенна новкъостий. Коммунистически къахьегама школашта кулгалделга дӀахо а тоадара хьакъехьа боккха болх латт вайна хьалхашка.

Къахьегамхой культурни дегӀа[...]ра, цар салоӀам вӀаштӀехьбаккхара боккха лоархӀам ба художественни самодеятельноста. Декхар латт къахьегамхошта коммунистически кхетам луча, цар гонзалаш дегӀайоалаеча, салоӀам вӀаштӀехьбоаккхача самодеятельни искусства йолча геттара йоккхийча торонех кхы а биззагӀа пайда эцара.

Городо юрта еча шефствах дувцаш, докладчика аьлар, отчетни хана ВЦСПС-о юрта беш бола культурно-кхетама бола тоабара гӀуллакхаш хьаьд. Городо юрта ена йола шефство социалистически юрта культура тоаяра кхы а чӀоагӀагӀа воздействе е могаргдолча общественно-массови болаше йоаржае еза.

Масса а оагӀорахьара дегӀаеьнна саг хьалкхеваро дӀадеш цхьа лакха идейни моральни дикача гӀулакхий кхетам лоацца а сагна болаш, малхара, тӀаккхачча хӀанза лоаш, къахьегара а обороне а кийча хургволаш физически дегӀаоаллалари чӀоагӀлара. Массанахьа а юкъейоалае еза производственни гимнастика, дикагӀа пайда еза беш йолаш йолча спортивни соревнованеш шера-

(Чекхдоллар 4-ча агӀо тӀа).

ВЦСПС ПРЕДСЕДАТЕЛА НОВКЪОСТА А. Н. ШЕЛЕПИНА ДОКЛАД

(Чекхдолар.
Долалур 3-чу агӀо тӀе).

ТӀа доаржаде дезъ болхлоша, колхозхоша, гӀуллакхерча нахе «СССР къахьегамни обороне кийча ва» аха керда комплекс дукхахча нах карарзаелга.

КПСС ЦК, ВЦСПС, профсоюзий ЦК-а указании чекхйоахаш, профсоюзий советашен комитеташен дукхагӀа новкъостал ду лакхерча школаша студенчески кагархошта коммунистически кхетам лурта дӀахо а тоадара, студенташта Ӏилма-тохкама болх барак производственни практика ярак дакагӀдола хьалаш хьадара.

Профсоюзий сийлен патриотически декхар латт комсомолацеи ДОСААФ-ацеи цхьана вай мехка сий долчен турпалчен тӀема шилашла кӀоарга безам хилара, эшача хана шоай советски Даьхе къоалхчал долаш дукхаге йоаллаш ларе кийча хилара уйлаш кагирхошта луш бола кхетам лахкбарах.

Вай хьайк вай мехка къахьегама бокхха мах беча, чӀоагӀа лоархӀаш болча писателашка, композиторашка скульпторашка, художникашка балха сага — вай заман сага хулд—сибат къахьега гучадоаккхаш йола керда произведенеш кхоллара тӀахьехаш.

Профсоюзий организаторски болх бувцаш, А. Н. Шелепина белгалдаьккхар, съездашта юкъерча хана советски профсоюзий членаш 12 миллион саг дукхагӀа тӀакхетар. ХӀанз профсоюзашта юкъе 98 миллион къахьегамхо ва.

Профсоюзи дегӀаьхкара ховдам болаш йола воздействи еш хилар вай обществе болхлой класса лоархӀам дӀахо а лакхбаларо. Цун членаш шерагара шерага дукхагӀа хул. 1950 шера 28 миллиси болхло хиннача метта хӀанз вай мехка 66 миллион саг ва.

Советски строй йохаргӀола политически ларда а болхлойи ахархойн, вай общество доттагӀал долча шин класса цхьоагӀо. Колхозни ахархой болхлой класса гаргӀоаш йола из сийлахь-йоккха цхьоагӀо дӀахо а чӀоагӀъяро, йойкхаш-йоаккхаш юртбоахама производство индустриальни рельсаш тӀа кхаро шеръю юртара профсоюзаш лакхъара социальни база. ХӀанз юкхьанцара профсоюзни организацеш я мехка ерригача колхозашка, хӀьата колхозни производстве болх беш вола кхо миллион гаргга къахьегамхо вӀашагӀа а тох хӀар. Отчетни хана профсоюзашта юкъе вера 400 эзар гаргга колхозий механизатори специалисти.

Профсоюзашта юкъе бокха лоархӀам ба советски интеллигенце. Мехка профсоюзий берригача члений дагъагӀа хана совгӀа дӀалоаш но, вешта аьлча 27 миллион саг.

«Парте лиил латт, — аьнар съезде новкъоста Л. И. Брежнева, — профсоюзий лоархӀам дӀахо а лакхбарах, цар балха боарам лакхбарах. Парте тӀехьа тӀайоагӀача хана а хьаллаш жаллоацаргба къахьегамхой эгара дукхагӀа мах юкъе бола организаци уж хиларах тарра профсоюзий болх, доал дара школа, боешкам лелабара школа, коммунизма школа бола шоай лоархӀам базза а толаме а кхочушбе царга торо хилийтара йоакхо ергъа».

ХӀанз профсоюзий я 646 эзар юкхьанцара организаци — хьалха дӀаяха съезд хиннача ханачул 54 эзар дукхагӀа. Профсоюзий лард хилларах тарра юкхьанцарча организаций лоархӀам лакхбир ВЦСПС дӀачуллара СССР Лакхерча Совето тӀайийцана профессиональни союза фабричне-заводской, моттигерча комитета боьконех йолча кердача положене.

XV съезд хила хьалхара отчетно-хоржамий кампаи чекхъелар КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхочушъяра тӀехьа йоаттабеча къовсаме профсоюзаш дӀахо а ленински партеи цун Центральни Комитетах гонахьа кхотайра тӀехьа.

ДӀахо докладчика белгалдаьккхар профессиональни союзий устава тӀа КПСС XXIV съездо профсоюзий балха дешай хьакъехьа оттаь лоархӀаме положенеш хьахьоекха езаш хилар, ССР Союзен союзни республикайи къахьегамах долча законодательства лархаш тӀарек ФЗМК-ах йолча кердача положене тӀарек хьадоагӀа цхьадола тӀатохараш юкъедакъа девизи хилар.

Устава киитта юкъедахьа лерхӀе тӀатохараш а, хье шера цкъа СССР профсоюзий съезд, профсоюзий республикански съездаш, отраслени профсоюзий съездаши республикански конференцеши; 2—3 шера краевой, областной, окружной, городской, районни, союзашта юкъера, отраслеви профсоюзни конференцеш гулъярах; эзарга хьежка городашкеи районашкеи профсоюзий городской районни советаш ехарах дараш.

Советски профсоюзий интернациональни болх бувцаш А. Н. Шелепина белгалдаьккхар Советски Союзо, социализма дунен системас обществени дегӀаахара керттера чулоацами лостами хьоастабеш хилар, дунен болхлойи профсоюзни болама геттара йоккха революционизирующи воздействи ей хилар.

КПСС XXIV-ча съезда машар бозача арадьарча политика ленинский курси но оттаь машара программи кхочушъеш, КПСС ЦК-ачи Советски правительства доккхий дунен халкъашта юкъера гӀуллакхаш даьк укх тӀехьарча хана. Царех керттера хараш да новкъостий Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин дукхаха социалистически, дегӀадоа хӀана. Капиталистически мехкашка лакха хилар. Советски Союзо ФРГ-ацеи Египтаца, Индица договораш дар, кхы дукха дола машара гӀуллакхаш кхочашдар. Машара гӀуллакха юкъе лоархӀаме дакъа лаьцар дунен общественносто могадаь лоархӀаме документаш — Европе машар, кхерамзале, вӀаши гӀуллакхаш леладеш хилийтарах йола декларации США-ас Индокитае агресси дӀахо еш хьалерца дувзадена йола заявлени тӀаьхьа Праге хиннача Варшавски договора юкъе дакъалоацача пачхьалкхий Политически консультативни комитета совещане.

Болхлой класс я монополей Ӏаьдала дукхьалара керттера, эгара из болашагӀа машар берзбоцаш яр, дерригаи антимонополистически низаш тӀаузаш центр. Сиха лакхлу кунна юкъера ньаха дукхал. XX-гӀа бӀаьшера йолалуш 30 миллион саг шара юкъе ба хинна пролетариат тахан 570 миллион совгӀа саг юкъе воаш в. Шин революциони торонаш кхоачаь ньицай болхлой класс яхаш буржуази идеологашен реакционисташен дагаллийна харцдараш дехад.

ХӀанзарча хьалашке тӀа-тӀе сихагӀа дегӀайоагӀа эгара дукхагӀа мах юкъе бола организации хиларах тарра профсоюзашта юкъейола революциони традицеш. Дунен профсоюзни болама мугӀараш дегӀадоагӀа, хӀанз кунна юкъа ва 260 миллион совгӀа саг.

Профсоюзий Дерригдунен Федераци вӀашагӀтехна профсоюзни болама прогрессивни дакъа аьлуш доагӀа. Из гӀулакх белгал а доаккхаш, новкъоста Л. И. Брежнева XXIV съезде аьлар: «Укх тӀехьарча хана дерригача классови къовсамашка лоархӀамен тӀа-тӀа доккхагӀен дакъа лоаш къахьегамхой профсоюзни организацеша, къаьста а профсоюзий Дерригдунен Федерацена юкъе вӀашагӀтехараша». ЧӀоагӀ а еннай, дегӀа а еннай профсоюзий Дерригдунен Федераци. Укх тӀехьарча дийнь шера цун мугӀарашта юкъелай 15 мехкара 26 профцентр. Цул совгӀа цуна контакташ оттаьй 16 мехкарча 21 профцентро.

Монополешца наступлени йоларца дувзадения укх тӀеххьарча шерашка ше чакхдоахача гӀуллакхий тӀа-тӀа дукхагӀа цхьоагӀо хилийта гӀерт болхлой класс.

Гаргадахара керттерча наькъех наI — СССР-ая кхыча социалистически мехкийи профсоюзаша социал-демократически партей вланнегӀа йолча профсоюзашца бувзамаши контакташи оттаяр.

Иштта чӀоагӀбеннаб профсоюзий Дерригдунен Федерацеи профсоюзий Дунен халкъашта юкъерча объединенешеи бувзамаш оттадара тӀехьара тайп-тайпара лостамаш доле профсоюзий болам а.

Советски профсоюзаша иштта хьаллоаш Европерча кхерамзаленен цхьана гӀуллакхаш леладарца тӀехьарча общественни низий Ассамблей гулъяра идея, хьинаре вахьа лоацарга цун балха юкъе.

Ӏалаьмате чӀоагӀа лоархӀаме да, дӀадахача дийнь шера дукхьаьша дунен халкъашта юкъерча дакъе тайп-тайпара ориентаци йолаш йолча профсоюзашта юкъе цхьана гӀуллакхаш леладаре дукха аннеш чаккъаьха хилар.

Вай съезда трибунера, дукха миллионаш болча советски профсоюзий члений цӀерагӀа массе тайпара лостамаш долаш йолча профсоюзашка, болхлой классен къахьегамхойи гӀулакх а хьаштагӀ а дела долаш мел берашка кхайи вай цхьоагӀо йолаш гӀуллакхаш чакхдахар дукха вӀаши гаргалахара цӀенача дег тӀара хилара дегтӀара тӀахьедам а беш.

Отчет луча юкъа вай ерргга уйлаш вай тӀаерзаьийр дунен болхлойи профсоюзни болама цхьоагӀои солидарности чӀоагӀъяр.

СССР профсоюзаша вежарашха новкъостали гӀон да а даьд хӀана а ду Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриоташта, шоай дакъа лоаш американски империализмана, дунеча агрессена дукхьала латтача дунен прогрессивни общественносто дунен халкъашта юкъера йоккхий конференцеш вӀашагӀкхетараши хилийтара юкъе.

ВЦСПС-о бувзамаш лоаттаду 116 мехка профсоюзашца.

Дунен халкъашта юкъе вай чакхдоахача гӀуллакхий юкъмоттиге латт вежарашха долча социалистически мехкий профсоюзашцара бувзамаши цхьана леладу гӀуллакхаши дӀахо дегӀадоаладара, чӀоагӀдара, эргадоахаш тоадара дешаш.

Докладчико дӀахо дийцар капиталистически мехкий профсоюзашцарча контактай хьакъехьа. Цо белгалдаьккхар, капитала мехкашкарча къахьегамхой къовсамца советски профсоюзий болхлой солидарность хинна хилар.

Советски профсоюзаша шоай гӀуллакхаш лерагӀа чакхдаьхаи Ӏарбийи африкански къахьегамхоша империализмана, колониализмана, неоколониализмана дукхьала лоаттабеча къовсамца солидарность йолча позицешкара. Вай хоадамбоалаш къовсам лоатта а баьб, лоатта а бу американски империализмой агрессивни империалистически гӀоазрий герз а хинна латтача дунен халкъашта юкъерча сионизмох хьал а лоаттеш Гаргарча Малхбоалеле лелаеча израильски агрессена дукхьала; португальски колонизаторах Гвинейски Республикаха латара дукхьала, реакце низашкхьара репрессеш тӀалоатталача профсоюзни деятелий, патриотий демократий гадоаккхаш.

Цул тӀехьагӀа докладчика хьедоаккхийтар советски профсоюзашта дунен халкъашта юкъе леладича гӀуллакхий дакъера, хӀанзарча этапе профсоюзни болама цхьоагӀо бехьан долаш лоаттабеча къовсаме керттера декхараш.

Отчетни юкъа профсоюзашта цхьадола толамаш даьхад аьнна раьза хинна дӀаххайкаде йиш йолаш да, аьлар докладчика. Из де вай вӀашкӀехьдаьннад вай сийлахьча Коммунистически партен цун Центральни Комитетои цар балха деша лостам телаш хиларах. Парте деш йола кулгал советски профсоюзий низаш дукхаьла хьаст хила а хиннаб, болаш а ба, хург а ба.

КПСС ЦК тӀайийнаб «Советски Социалистически Республикай Союз хьаь 50 шу дизара кийча ярах» бола Соцам. ВЦСПС-о кийчъяь ку сийлахь-йоккхача юбилейна кийчо ечен на езаьчен советски профсоюзаша шерра дакъа лоацийта оттадеш йола мероприятеш. Мероприятеш кийчъеш профсоюзий советашеи комитеташеи. Юбилейна кийчо яра мел беш бола болх ССР Союз чӀоагӀъяра дахьае, Коммунистически парте нерте а йолаш болхлой классо кулгалдара лоархӀам чӀоагӀбе безаш хилар, КПСС XXIV съезда хьалхашка оттаяь бокхами культурни дегӀаккхувлара дерригача халкъа юкъаре декхараш кхочушдеча къахьегамхой творчески хьинар дӀахо а дегӀадоаладе дезаш хилар терахь а деш ба бола вай.

Шин къамаьл чакхдоалаш А. Н. Шелепина аьлар: «Вай коммунизмага дуг сийлахь-йоккхача парте — Ленина парте. Цун хьалхлена, КПСС ленински Центральни Комитета кулгалца советски профсоюзаша сийлеца кхочашдергда КПСС XXIV съездо шоашта тӀадехка доккхийи бехкетохамеи декхараш».

Новкъоста А. Н. Шелепина доклада чӀоагӀа уйла тӀаэцийтана а дийгӀар, дуттача тӀоаршащ цкъа сацна дукхаха цӀи хьаьгӀа а аьхар.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

Тхо хьоца да, Вьетнам!

Вьетнаме турпала халкъ 19 марта — империалистически агрессена дукхьал лоаттабеча къовсама дена вакъадахар къахьегамен шин даьхен кортамукъал бахьан лоаттабеча тӀемашкан керда толамаш дакха. Из дя белгалдоакхх хӀара шера дерригача прогрессивни адамашна а. 22 шу хьалха Сайгоне хилар эгара хьалхара США империалисташ пу мехка гӀуллакхашта юкъе лелхара дукхьалора дукхача наха дакъа лаьца халкъа демонстраци.

Укх шера Машара Дерригдунен Совета тӀахьехамагӀа американски агрессена дукхьал лоаттабеча къовсама дерригвьетнамски денге нийсдаьлар Индокитая халкъашка барт цхьоагӀо хилара кӀира. Укх деношка ерригача континенташка дукхача наха дакъа а лоаш даьча гӀулакхех хилар шоай даьхе кортамукъан шин лоӀамеп хилийтара Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриоташа лоаттабу къовсам хьалланара гӀулакха дерригача прогрессивни адамашна лоаца лоархӀаме терда дакъа.

Из дакъа кхы а лоархӀамен актуальнии да ВӀашагӀкхийттача Штатий правительствас хьакъала оазага дайне а ладувгӀа ца тугачен вьетнамски конфликт политически хьакъехьа къовсаме на тугачеп хана хӀьата а. Дерригача дунена гу араьяра юкъе а ца лелхаш Индокитая халкъаша шоай кхол шоаш къоастабара тӀехьа я США яхаш американо-китайски коммюнике тӀа Вашингтоно дувцараш мел харц да.

Американски пачхьалкхен деятелий «машар безаш йола» заявленеш хьа на хозийташ дӀайоах «В-52» ахача стратегически бомбардировщикаш Индокитая маьрша бахача наха чуетта бомбаш лелхаш дукхача таташа. Укх тӀехьарча кӀаь шера ВӀашагӀкхийттача Штаташа 67,2 миллиард доллар дӀадахийтад Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъашта дукхьала беча тӀемага. Цу кхаь шера американски авиаце Къилбехьен Вьетнаме чухайсай 7 миллион тонн совгӀа хула бомбаш, 90 эзар тонн хула доахьаже веществаш. ВӀарчача районех аьсаленаш шай Эгараш юрташ хиннай на хоаш йоалаь дӀаяьхай.

США президент Пекине хинначул тӀехьагӀа Пентагоно гуччахьа чӀоагӀагӀа дӀадолладьа Индокитаера тӀема гӀуллакхаш. Дика дукхагӀа тӀаухийт ДРВ-ана самолеташ. Укх деношка американски авиаце хьула а деш Камбодже чудохийташ да 50 эзар сагах латта сайгонски марионеточни эскар. Цу дерригаче тешал ду, белгалдоаккх «Цӏям зан» яхача хьойски газето, ВӀашагӀкхийтта Штаташ шоай агрессивни политика дӀахо кхьен тӀема эскалеи лакхьен лерхӀаш хилара.

США агрессена дукхьаларча къовсама къамаш деза дӀ хиларца дувзадеца Вьетнама Даьхен фронта Центральни Комитет кхайкай мехка дерригача халкъага американски агрессораш лелхабара. Къилбехье мукъаьлхкхара, Къилбаседа лораера, доих маьрша вӀашагӀтохара тӀехьа шийти хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тӀехьа къовсам лоатта бе тӀахьехаш. Цу турпача къовсама кхоачашде лерхӀа бержате гӀуллакхи хьаллоаш барт-цхьоагӀои кӀира чакхдоаккхаш дунен халкъаша хьайда дӀакхайкхир: «Тхо хьоца да, Вьетнам!» аьлча.

ТЕШАВЕШ ЙОЛА КОТАЛО

Инде ялхайтта штатен союзни шин территоре тӀея законодательни собранеша хиннача хоржамий итогаш яь. Уж хоржамаш дела тешавеш йола котало яьккхай премьер-министр Индира Ганди ерте латтача, доал деча Индийски къаман конгресс яхача парте. Цу парте ваналашна 2722 депутатий мандатах 1926 кхаьлар, 16 штатах 14 штатен цхьан союзни территоре тӀея дукха а дукхагӀъяраш а кхочаш. Толам баьккхаб реакцеца лоаттабеча къовсаме дерига вьрдехьарен демократически низаш вӀашагӀтохара лозунга тӀехьа эттача Инде Коммунистически парте а.

Цу холуш йолча котало мах бал вела хала да. ДӀадахача шера март бетта парламенте хоржамаш долаш индийски халкъ раьзаш хинна социально-экономически хувцамаш дара программа кхочашъяр дикхадаьхе тайша ма дий штатийи союзни территорейи йоккхий автономии бокъонаш еш йолча законодательни собранеи составах.

Мехка шовинистически уйлаш кхочалийтен реалигиозно-общинни лов хьоаден вьттехьарча низаша оттадь гӀулакх делар. Хоржамашка дохадеш яьшар уж. «Джан сангх» яхача реакциони партега ерригча 105 мандат мара кхачанзар. ВӀарчча кьайцча ерригача вьттехьарча партешта магадзар кердача состава законодательни собранешка 200-нел кӀезига дукхагӀа моттиг яхха мари.

Демократически вьрдехьарчен низий вьттуя балар эгара хьалхарча оргӀана дашха доагӀа Индира Ганде правительствас укх тӀехьарча хана доккхача капитала Ӏадлале долзув оттадара тӀадерзадь монополейа тӀехьожам лоаттабеш хиннача частни банкашта национализаци ярца. Правительство тӀехьа хилар йоккхача бизнеса позицешта дӀахо а тӀагӀортара няхь цӀенбеш дола лоархӀаме тоадараш конституцека юкъедахьара парламенто тӀаэцара а.

Хоржамашка Индийски къаман конгресс эттар социалистически мехкашцара доттагӀала отношенеш дӀахо а чӀоагӀъяра программаца. «Патриот» яхача газето белгалдаьккха махиллара, берригача индийцашка дукла ха йоаншаш Индостански ах гӀайрен тӀа хиннача событешна тешабеш дӀахьекхар моцк маьрша лелахара Советски Союзацара доттагӀал мел бокха лоархӀам болаш да. «Дукхьал рудухьа,— аьду газето — хоржамашта хьалха вӀаши леладу советско-индийски гӀуллакхаш дегӀадолалара тӀехьа Индира Ганде даь къамаьлаша чӀоагӀа хьаллаьцар мехха».

Индийски халкъо хьадо кхадж тессар Индира Ганде правительствас дӀахьоча арахьарча шин лоӀамерча политикаца, прогрессивни хувцамаш дара программаца, дерригача халкъашта юкъе машари доттагӀали хилара тӀехьа.

КРИЗИС ИРЛУ

Капиталистически дуненга дӀахо а хорш ухийт валютно-финансови кризиса ира уттача лазараша. Доллара курс лохлу, кӀаьта доашо мах юха па озалуш лакхлу. Цу тайпара, дӀадехача шера декабрь бетта капиталистически керттерча 10 мехка вика-лий вашингтонски совещане тӀайийна кхоазамчойни гӀуллакхаш пайда боллаш хилаьзар.

Цу гӀуллакхех керттерлдар да доашо мах унцех 35 долларигара 38 долларига кхоачаш лаххбар. Бакъда Лондонски, Парижски, Малхбузен Европа кхыча биржашка доашув дика безагӀча маьхах дохк хӀанз. Цхьадолча «дӀайхача» денойка безача маьхи металле мах унци 50 доллара-га кхоачаш лакхлу. Шин бахьан долаш аьш хӀанз Малхбузен Европа газеташ тӀа статьяш керте «Доллар — хилар ца лоаш дола валюта ва», «Доллар маьха дожар юхасоцае йиш йоаца процесс я», «Доллар доакха лазар кхийтта да» яхаш яздаь хилар.

Финансови наблюдателашта хетачох, доллара чӀоагӀ ца хилар дийнача дакъе дашха доагӀа производство аргӀана лохъяра совань американски экономика дийийолийтаргъя яхаш США правительствас вӀенхаштта дуппачох Малхбузен Европе цхьаькха на тешаш хиларна. ХӀаьта дӀанз доазол дехьарча банкашка Ӏайнад хӀамашка Ӏалащдаь лоаца 50 миллиард гаргга доллар. ХӀана аьлча дӀадахача шера 15 августа президента Р. Никсона распоряженегӀа лелилга социадьедаь.

Американски доллара кризис — из доазол дехьа еш йола агрессивни авантюраш яр, экономика милитаризаци яр, из хадаш гера хьадеш хилар бахьан долаш ВӀашагӀкхийтта Штаташ баланза аргӀоаш оттаь луш бола мах ба. Специалисташа хьалхе а даьча лоархӀамагӀа, США платежни баланса дефицит 1971 — 1972 финансови шу чакхдоалаш 40 миллиард доллар гаргга хургъя. ДоагӀаш маяй, из дунен ахчан рынкашка долларах тешам боллийтаргбоацал га.

Кризиса хало шоай партнераште кайбоала гӀерташ, ВӀашагӀкхийттача Штаташа Малхбузен Европа хьалъоз маьхаза даьнчача долларашца, но, доаду кхьдола валюташ, биржашка хьахулийт валюти доашон къахьехьара халонаш, экономически кризис ирьяра гӀоду. Цу хьалашка Малхбузен Европа мехкашка лакху валютно-финансови рынкашка цхьана лораьялара гӀуллакхаш тӀаьщаа гӀертилга.

Масала, дукха ха йоаншаш «Юкъарча рынка» мехкий министрий Брюсселе хиннача совещане тӀайийцар доллара хьакъехьара европейски валютай курсий доазонаш хувцадалар 4,5 процентагара 2,25 процентага кхачаче. Из решении тӀайийцар Вашингтона на дезаше а, дукхача наблюдателаша дунах США-с беча экономически низа дукхьалбоала гӀертнелга а лерхӀ цок. Валютай курсаш шерра хувцалуш хиларца ВӀашагӀкхийттача Штатаьга гора шоай партнерашта цар валютай девольваци качйолара эна средство, из бахьан долаш американски экспорта маьхаш лох а дургдолаш, цуьца цун конкурентий способность лакх а дургйоаш.

Цхьабакъда а Брюсселе тӀайийцача шоаш лораба шин оагӀорахьарча гӀуллакхашта а Вашингтоне хьееш йолча низ бара кердача средствашта а могаргда, капиталистически дуне дьрдеш йола антогонистически вӀашдукхьаленаш дӀаяха.

ЧӀОАГӀА ХЬАЙНА РЕАКЦИ

Иордане короля Хусейна укх кӀирагӀа къамаьл даьа Ӏарбий мехкашка чӀоагӀа реакци хьоеш йола инициатива йолаеш. Иордан яхача хин малхбузехьара йист а королевствах хьанхето бахе мах рьша хинна Ӏарбий кхайола территорин а юкъе йоалаш йола Палестински райони хӀьата киитта Иордан яхача хин малхбоалера йист юкъе йола Иорданаски районаш юкъейолха вӀашагӀкхийтта Ӏарбий королевство хьае аьнна предложени оттайир цо. Хоаш ма дарра, Иордане малхбузен дакъа, город Иерусалим юкъе а йолаш, Израила дӀалаьца ма дий.

Дукха а дукхагӀбола политически наблюдателаша белгалдоаккхаш махиллара, Хусейна плак чӀоагӀа ноакъа хийттай дерригача Ӏарбий мехкашка. Цунца дувзадениа парижски «Юманите» йоах, Хусейна предложенешта «тела» палестински халкъа шай кхел ше къоастейра йола бокъо». Цу тайпара дола гӀуллакхаш деш, белгалдоакхх газето, новлахарча Ӏарбий мехкий правительствашца хьаллхе баь барт а боашаш. Хусейна хьахилийтар Ӏарбий дуне дохадара гӀо деш йола керда фактора».

ВӀашагӀкхийттача Штатий оагӀонгахьара шин плаш хьаллоацилга чӀоагӀа лохаш Хусейн хиларо, цхьадолча даькъе шекбаьхаб Ӏарбий мехкий столицашка. Къаьстта аьлча «Нью-Йорк таймс» яхача газето хӀанзе а хоам баьб март чакхбоалаш Хусейна президентаца Никсонаца дувцаргда шин кердача предложене доакъош, яхаш. ХӀанз гуш йолча кхоана из плана кхоачашбюлургхилерах американски кулгахой кӀезига теще а, Вашингтона официальни хал раьза ба короля инициативага», яхаш язду газето.

«Аль-Ахрам» яхача Египта газето доагӀа а доагӀаш кхераш душ Иордане короля инициативана «гӀехьашка гуш доаш ВӀашагӀкхийттача Штаташа дакъе лоаман дола гӀуллакх латт» яхаш, газета хеталчох, уж кхерамаш лоархӀаме хилар хьахьокх укх гаргарча хана Иорданеи Израилеи юкъерча отношенешка «доккхий хувцамаш хургда» аьнна дукха ха йоацаш США пачхьалкхен секретара помощника Дж. Сискоа аьча заявлене.

Из дерригаш хьаху Гаргарча Малхбоалера кризис политически къоастара лехарах Израила лохадеш хилара лардаш тӀа, хӀаьта киитта израильски экстремисташа экспансионистски лехараш ВӀашагӀкхийттача Штаташа хьаллоацилга лакхлуш хилара ларда тӀа а. Цудухьа, йоах «Аль-Ахбар» яхача египетски газето, Хусейна проекто «Гаргарча Малхбоален кризиса юкъе кхы а кхераме фактор» ях.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. ИйслагӀча пятилетке минеральни удобренеш дукха а дукхагӀа аракецаргья Невинномысски химкомбинато.

ХӀанале а шин проектни мощностел цкъаь эхаззи тӀехьйьинай бутилови спирта цех, 10 процент лакхъяй по аммиачни селитра арахеца мощносташ. Оборудованех ма мотта дукхагӀа пайда эцаргбола гӀулакх деш де, эргайолаш тоаю технологически процессаш. ХьалхагӀа кхо цехах хӀаране шин яр кислоташ хьадара хийчо ю лаборатори. ХӀанз нар гӀулакх деш центральни лаборатори я. Хьаькй технологически оборудованена централизовании ремонт ю цех, вӀашагӀтолаш а къаьст-къаьста бола беш йола энергетически службаш.

Хандл шийтта бутт хьалха болх бе йолайолийт шера бӀаьш эзара тоннаш азотни удобренеш арахецаргӀола комплекс. Царна йола бедаз — аммиаки хӀаьда азотни кислотан хьадергда балха овсарле къаьстта лакха йолча установнашка. Ма дарра чьлча ахе шера хьалъергъя хьалхарчоа нийсса низ болаш йола шоллагӀа комбинат.

Сурта тӀа: кийчача продукце цех. Укхазера мехкарча кхешна дӀакхухьийт «хьункъама витаминкеш».

К. Тарусова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬККХА СИЙ

Шин аӀамигача къонгех доакхал деш вар Ӏальни. Нахъ а — Найберха, Термо, БӀача, Бийсолта, Абубакар къахьегамца безам болаш, кулгех говзал йоаллаш вхувра. МалагӀа наькъаш лоацарда — хьогӀ цар вахаре,— яхаш уйлаш йора Ӏалье. — хӀаранеца шин дагахь цхьацнайола специальность хьежаьяр. Ӏаьна дага хиннача тайпара вокхагӀа нела Найберха тракторист хилар. Ӏалаьмате дика хийтар из Ӏальене.

ВокхагӀчоа тӀеххьа трактор тӀа хейра Термо. Из иикъ хьалаьцар БӀачас а Бийсолтас а. Тракторист хинна вене а техникаца шин вахар дийзар аӀамагӀа волча Абубакара а — из шофер ва.

Вежарий болх беш йолча «Новогрозненский» совхозе уж дикача гӀуллакхаца белгалбаьнна а наха безаш а ба. ВорхӀ шу хьалха из совхоза лелаю болхам вӀашагӀболлача хана эгара хьалха оахам даьчарех ба вежарий НасухановгӀар. Кердача совхозе ерригача коллективаца лаьтта оахам, хлат кхедеш, кониий плантацеш вӀаштӀехьйоахаш, хьувхьам чуийбеш бар уж. Цар хьийта нъа зехьа дошаш. ХӀанз «Новогрозненский» совхоз рентабельность лакха йолаш болхам ба, районе дикагӀчарча юкъе буц из. ХӀаьта совхоза дикагӀа бола къахьегамхой бувцаш вежарий НасухановгӀар цӀи ца йоакхаш цӀадкха а йисаш.

Къаьстта дика оуаш укхаза Къахьегама Цӏеча Байракха орден лелаю БӀача. Тракторно-механизированни бригада кулгалхо, совхоза партбюро секретарь волча цо дукха гӀуллакхаш даь болхамэ механизаторий кадраш кийчъяра. БӀачас Ӏомаваьза, е цунца болх баьза атта механизатор хоравоагӀаргвац болхамэ. Цо масеха шера кулгалдеча тракторстий курсашка дешаш хиннаб цергӀа дукхагӀа бараш, 90 саго йиссетаьхай уж курсаш.

ДукхагӀа долча даькъе БӀача бахьан долаш дийна а дийна уж курсаш аьхар кохчий кхалха а. Кхычарна хьохам белар Бийсолта сесагае — Масрае. Цар шиние новкъосталца атта механизатора говзал карааерзайир Масрас, биъ бетта трактора тӀа болх бе бокъе аьккхар. Дийша йоалаше а совхоза директа цӀена трактор елар Масрайна. Къонача механизатора ца деш балхаш дац: цун трактор бӀаргаго йиш я доакъар. ӀахадечагӀашлон материалаш дӀа-юха ахухьача, хьычахьа. Ьонхаме къахьегача кхалсага новкъосташ сий ду. дӀадахача шера Гудермесски горсовета депутатахха хержай из совхоза коллективо.

Масрай наькъагӀа йолаш латт Абубакара сесаг Асмаӏа а Найберха йоӀ Ӏьурмат а — уж а трактораш тӀа болх беш ба.

Тракторыш тӀа болх бар кхалнаьха гӀулакх дац яхаш ца тьаргагӀа дела хьалдоагӀаш, хьалхагӀа ба а бецар найнаьха кхалнах из болх беш Цхьабакъда. хӀанз-м каст-каста бӀаргиет трактора тӀа, комбайна тӀа болх беча кхалсагах.

Дукхьал нйьан «Новогрозненский» совхозе 22 кхалсаг я тайп-тайпарча юртбоахама машенаш тӀа болх беш. Царна юкъе Къахьегама Цӏеча Байракха орден лелаю коммунист Исраилова ПальтӀамат, комсомолкаш Гайбиева Ашару, Альбасханова ПаьтӀамат, Исаева Палайнат хьабарш. Цар массане а зоикха баркал эал шоай хьехархочоа Насуханов БӀачийна.

[illegible]

«СПОРТЛОТО» ТИРАЖ

1972 шера 30 марте г. Зелеродье хиннача «Спортлото» бархӀагӀча тиражо кхаж бенай (спорта тайпай) укх яах номераш 9, 22, 23, 30, 33 36.

Яхь номер' тийса а кхаж беначар шоашта доагӀар хьаеца йиш я Гроз[н]ерча №№ 075, 7516, 07, 066, 026, 03; 061; 043; 0100 болча цхьоалагӀча разряда сберегательни кассашкара.

5 в 6 в (спорта тайпай) номерай кхаж бенарий цхьаерча «Спортлото» Къилбаседа-Кавкасски зональни управление кхажамий отдела хоам бе беза. Вовшча кхажанех доагӀар цхьетергац № 142 йолча сберегательни кассе (г. Грозный).

ДӀахойт оаха беначо кхажанаш доагӀар хьалургдв кхаж тесси 10 ле дьалча 31 марте дена 30 апреле кхачалца.

А. ГАДАБОРШЕВ,
«Спортлото» Къилбаседа-Кавкасски зональни управлене районашта вӀашӀтӀехьъаккхара отдела начальника заместитель.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

31 марте

9.25 — Передачай программа. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — Берашта. «Кхетам бола кулгаш». 10.15 — «Салют, Мария» яха художественни фильм. Хьалхара, шоллагӀа серии. 12.25 — Дайнеска классш. 13.10 — Шахматни школа. Шахматистий - разрядникий класс. 14.10 — Кердадараш. 15.55 — Передачай программа. 15.55 — Шолохов. «Донски дувцараш». Передача дӀахьу йоазанхочо Лукина. 17.00 — Берашта йола Таллинера передача. 17.30 — Юртарча рационализаторашна кхочамдьад. 17.50 — Телевизионни передачараш (гӀалгӀай эрсий меттала). 18.10 — Киножурнал. 18.20 — «Ш[illegible]дувгӀаш я». 18.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.00 — Миллионий ленински университет. Капитала мехкашкара къовсам. 19.45 — СССР профсоюзий XV съезда делегаташа къамаьл ду. 20.00 — Пятницке цӀерагӀча РСФСР пачхьалкхен академически эрсий халкъа хоре концерт. 20.40 — КПСС XXIV съезда соцамаш кхочашде. Лаьтта леладерий декхараш. 21.00 — СССР профсоюзий XV съезде. «Хо». Информационни программа. 21.30 — Поэзико-чуи Симонова творчества оагӀонаш. 22.35 — Спортивни дневник. 22.55 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

6.30 — «Юртара Ӏуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Депутатски дика гӀулакх (нохчий меттала). 8.40 — Айдамирова романсашкара дакъа. «ПӀаьха бийсан» (нохчий меттала). 9.15 — «Вай Даьхе [illegible]» яха передача. 9.30 — Къахьегама хьалха латтерашта дайа концерт (нохчий меттала). 10.00 — Индустри боаха гӀо (нохчий меттала). 10.15 — Халкъе тӀахьоешаш болх беш ба (эрсий меттала). 10.30 — «Горкома лекторски группа» яха корреспонденции (гӀалгӀай меттала). 10.40 — «Вай индустриальни мехк» (эрсий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грозне гӀолла кӀеанг-дукха морхаш я йолаш, йочан а йоаш, малхбоалехьара гӀаьхха болаше мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гӀолла 3—8, Грозне 4—6 градус йохал йолаш хила а тарлу. ДӀахорча шин дени цкъа буси кӀеанг-дукха морхаш я йолаш, йочан а йоаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, гӀаьхкхача болаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 1—6 градус шелалц деношка 6—11 градус йохал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61, 364061. Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-50; редактора [illegible] — 3-30-11; бехктокхама секретара — 3-34-30; партийни вахарах, культурах, промышленностех отделий — 3-42-30; юрта боахамий отдела — 3-42-30; письмай отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-61 364061 ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-50, зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-30; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05058. Заказ № 1908.